

KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

**WYPADKI PRZY PRACY
I CHOROBY ZAWODOWE ROLNIKÓW
ORAZ
DZIAŁANIA PREWENCYJNE KRUS
W 2004 ROKU**

Warszawa, kwiecień 2005 r.

Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji
na podstawie rocznych informacji i sprawozdań statystycznych OR
www.krus.gov.pl

Opracowanie techniczne, skład i druk
Wydział Poligrafii KRUS

DTP
Maciej Szewczyk

Zam. nr 180/05

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników indywidualnych	7
A. Wypadki przy pracy rolniczej	7
Zgłoszenia wypadków	7
Podjęte decyzje w sprawie odszkodowań	8
Wypadki powodujące wypłatę odszkodowań, ich struktura, terytorialne rozmieszczenie oraz orzekany uszczerbek na zdrowiu	9
Wypadki śmiertelne	11
Wypadki dzieci	13
Przyczyny i okoliczności wypadków	13
B. Choroby zawodowe	22
II. Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	25
Ustawowe formy działań prewencyjnych	25
Kierunki działań prewencyjnych nakreślone przez Prezesa Kasy	25
Analizowanie przyczyn wypadków i chorób zawodowych	26
Szkolenie z zakresu BHP w gospodarstwie rolnym	27
Upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami oraz zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym	37
Oddziaływanie na rzecz właściwej produkcji oraz dystrybucji bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie i ochron indywidualnych	45
Popularyzowanie wśród dzieci i młodzieży wiejskiej wykazu prac szczególnie niebezpiecznych, których nie powinny wykonywać dzieci do lat 15	48
Współpraca z Ochotniczą Strażą Pożarną	50
Podsumowanie	52
Załączniki	53

Wstęp

W 2004 roku nastąpił znaczny spadek liczby zgłaszanych do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zdarzeń wypadkowych zaistniałych w gospodarstwach rolników indywidualnych.

W kwietniu 2004 roku znowelizowano ustawę o ubezpieczeniu społecznym rolników, która wniosła istotne zmiany w zakresie zgłaszania i uznawania wypadków przy pracy rolniczej.

Zmiany ustawowe ograniczyły grono osób uprawnionych do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej. Odszkodowanie nie przysługuje osobie najbliższej ubezpieczonemu rolnikowi, która uległa wypadkowi podczas pomocy w pracach związanych z prowadzeniem działalności rolniczej, a nie podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników ani też członkom jej rodziny jeśli zmarła na skutek wypadku. W świetle obowiązujących przepisów dzieci rolników do lat 15. nie mają prawa do jednorazowego odszkodowania, gdyż nie mogą być objęte ubezpieczeniem. Ustawodawca uściślił także definicję wypadku przy pracy rolniczej. Wykluczył nieszczęśliwe zdarzenia na terenie gospodarstwa domowego związanego z gospodarstwem rolnym, jeżeli nie wiążą się bezpośrednio lub pośrednio z prowadzeniem działalności rolniczej.

Od 2 maja 2004 roku Polska stała się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej, co w konsekwencji oznacza daleko idące zmiany w różnych dziedzinach życia, w tym także dostosowywanie warunków pracy polskich rolników do wymagań unijnych. Właściciele większych i specjalistycznych gospodarstw poczynili w tym kierunku pierwsze kroki, zakupując m.in. z funduszy unijnych nowe środki techniczne i dostosowując warunki produkcji do istniejących w Unii Europejskiej standardów. Korzyści płynące z przystąpienia do Wspólnoty Europejskiej w mniejszym stopniu dotyczą gospodarstw małych, wytwarzających dobra głównie na własne potrzeby, a stanowiących wysoki odsetek gospodarstw indywidualnych w Polsce.

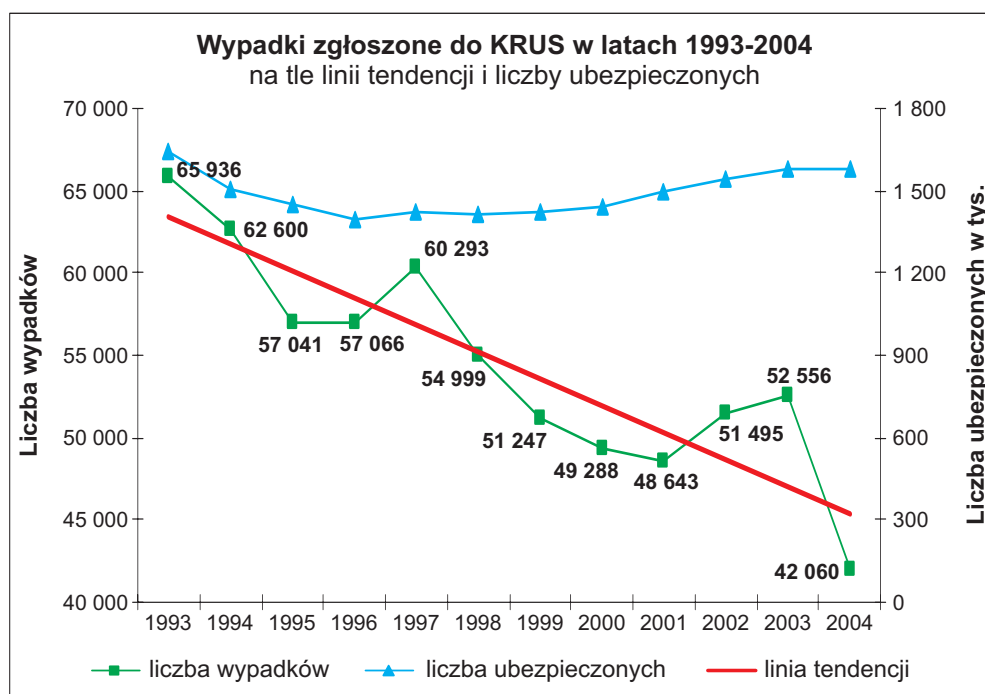
Powyższe zmiany oraz wielokierunkowe działania prewencyjne prowadzone przez oddziały regionalne i placówki terenowe KRUS, we współpracy z wieloma partnerami zajmującymi się problematyką wiejską, wpłynęły w sposób istotny na zmniejszenie liczby zdarzeń wypadkowych zgłaszanych do jednostek organizacyjnych Kasy.

I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników indywidualnych

A. Wypadki przy pracy rolniczej

1. Zgłoszenia wypadków

W 2004 roku do placówek terenowych i oddziałów regionalnych KRUS zgłoszono **42 060** zdarzeń wypadkowych, to jest o **10 496** zdarzeń mniej (o **20,0 %**), niż w roku poprzednim. Wzrost liczby osób ubezpieczonych w KRUS z 1 581 755 w 2003 r. do 1 584 489 w 2004 r. (o 2 734) nie wpłynął na zwiększenie liczby zgłoszonych wypadków.

Dane dotyczące liczby zgłoszonych wypadków w województwach zawiera załącznik nr 1.

Osoby nieubezpieczone stanowiły 11,2% poszkodowanych (w 2003 r. 24,3%). Liczba zgłoszonych wypadków osób nieubezpieczonych zmniejszyła się o ok. 62% (z 12 492 do 4 728 tj. o 7 764). Zmalała również liczba wypadków osób ubezpieczonych o 2 458 (o 6,2% w stosunku do 2003 r.). W przeliczeniu na 1000 ubezpieczonych daje to bezwzględną liczbę 23,6 zgłoszonych wypadków (o 1,6 mniej niż w 2003 roku - 25,2 wypadki).

Nastąpiła poprawa terminowości zgłaszania wypadków. Udział zgłoszeń wypadków w terminie do 14 dni wzrósł o 2,8% w stosunku do 2003 r. i wyniósł niemal 50%.

Zmniejszenie liczby zgłoszonych wypadków było efektem zmian ustawowych i poprawy bezpieczeństwa pracy w rolnictwie. Prowadzenie gospodarstw przejmuje młode pokolenie, które rozumie potrzebę dbałości o miejsce pracy. Zmienia się struktura wielkości gospodarstw rolniczych i następuje znaczne zróżnicowanie w zakresie technologii produkcji. Nadal funkcjonują gospodarstwa małe, zaniedbane, zapewniające jedynie samozaopatrzenie, w których najczęściej dochodzi do wypadków. Coraz liczniejszą grupę stanowią gospodarstwa zarządzane nowoczesnie, w których bezpieczeństwo pracy ulega poprawie.

2. Podjęte decyzje w sprawie odszkodowań

W ciągu roku złożono 42 206 wniosków o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, spowodowanego wypadkiem przy pracy rolniczej.

Za wypadki przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o u.s.r. (bez względu na skutki zdrowotne wypadku), uznano 41 174 zdarzeń, tj. o 5 794 mniej (o 12,3%), niż w roku poprzednim.

Decyzje podjęto wobec 46 928 spraw (łącznie z wnioskami niezadowolonymi w 2003 roku i 976 sprawami z odwołań sądowych).

Wśród podjętych decyzji było:

- 449 umorzeń z powodu rezygnacji z roszczeń (0,96% decyzji),
- 18 446 decyzji odmawiających jednorazowego odszkodowania (39,31% decyzji),
- 28 033 decyzji przyznających jednorazowe odszkodowanie (59,73% decyzji).

Decyzje odmowne

Strukturę decyzji odmownych w latach 2002-2004 przedstawia poniższa tabela:

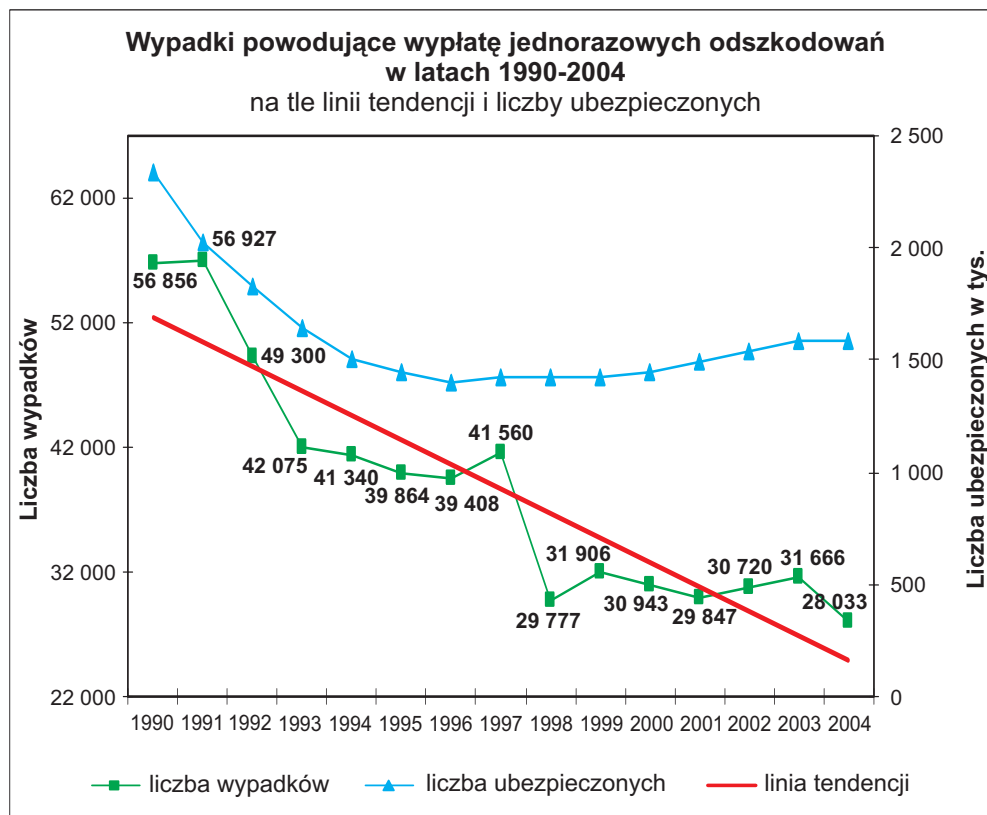
Przyczyny decyzji odmownych	Liczba spraw w 2004 r.	Udział w decyzjach odmownych ogółem w %		
		2002 r.	2003 r.	2004 r.
brak prawa do świadczeń z u.s.r.	1 274	6,1	5,5	6,9
nie uznanie zdarzenia za wypadek przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy	3 698	21,6	23,6	20,0
brak stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu	10 787	57,6	56,6	58,5
spowodowanie wypadku umyślnie	3	0,005	0,02	0,02
spowodowanie wypadku przez rażące niedbalstwo	521	4,3	3,9	2,8
spowodowanie wypadku pod wpływem nietrzeźwości	262	1,4	1,3	1,4
niedopełnienie obowiązków przez wnioskodawców	1 901	9,0	9,1	10,3

Najczęstszymi przyczynami nieprzyznania jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej były: brak stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu (wzrost z 56,6% w 2003 r. do 58,5% w 2004 r.) i nieuznanie zdarzenia za wypadek przy pracy rolniczej (zmałał z 23,6% w 2003 r. do 20,0% w 2004 r.). Mniejszy udział w stosunku do 2003 r. miały decyzje odmowne z tytułu spowodowania wypadku wskutek rażącego niedbalstwa. Wzrósł udział odmów z powodu niedopełnienia obowiązków przez wnioskodawców i przyczynienia się do wypadku przez poszkodowanego będącego pod wpływem alkoholu.

3. Wypadki powodujące wypłatę odszkodowań, ich struktura, terytorialne rozmieszczenie oraz orzekany uszczerbek na zdrowiu

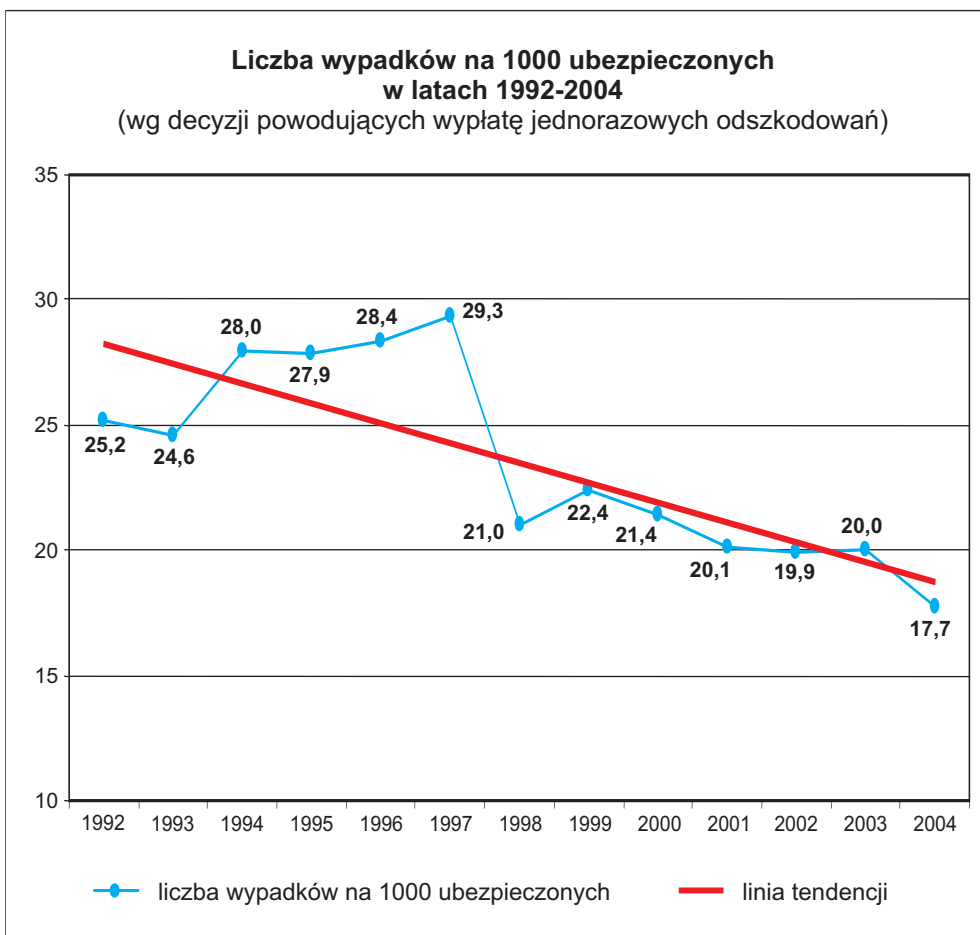
Liczba wypadków powodujących wypłatę odszkodowań zmniejszyła się z 31 666 w 2003 r. do **28 033**, tj. o 11,5%.

Liczbę wypadków w porównaniu do lat poprzednich na tle liczby ubezpieczonych i linii tendencji przedstawia wykres:

Mimo, że od kilku lat liczba osób ubezpieczonych wzrasta, liczba wypadków z roku na rok maleje, a od 1990 roku spadła o połowę.

Zmałała również liczba wypadków w przeliczeniu na 1000 ubezpieczonych.

Wskaźnik wypadkowości wyniósł 17,7 wypadków na 1000 ubezpieczonych. W poszczególnych województwach był zróżnicowany od 9,2 wypadków/1000 ubezpieczonych w woj. opolskim do 24,5 wypadków na 1000 ubezpieczonych w woj. podlaskim i warmińsko-mazurskim.

Liczbę wydanych decyzji przyznających świadczenie wypadkowe i wskaźnik wypadkowości w poszczególnych województwach zestawiono w **załącznikach nr 2 i 3**.

Najwięcej zdarzeń, podobnie jak w latach ubiegłych, było w grupach – „upadki osób”, „pochwycenia i uderzenia przez części ruchome maszyn i urządzeń” oraz „uderzenia, przygniecenia i pogryzienia przez zwierzęta”. Wypadki tych 3. grup stanowiły ponad 75% wszystkich wypłaconych odszkodowań. W porównaniu do 2003 r. nastąpił spadek liczby wypadków w tych grupach.

Wzrosła liczba wypadków z powodu przejechania, przygniecenia przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie oraz działania sił przyrody, pożaru i wybuchu. Zmiany w strukturze wypadków na przestrzeni ostatnich lat były niewielkie. Liczbę zdarzeń w poszczególnych grupach zestawiono w tabeli:

Wyszczególnienie	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2004 2003 w %
Ogółem	56 856	39 864	30 943	29 847	30 720	31 666	28 033	88,5
w tym:								
upadek osób	27 434	19 418	1 944	14 965	15 777	16 560	13 969	84,5
upadek przedmiotów	4 622	2 362	1 912	1 883	1 899	2 049	2 002	97,7
zetrzymanie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	x	2 936	1 976	1 821	1 799	1 889	1 597	84,5
uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie	x	1 577	822	736	718	637	577	90,6
przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu	3 391	1 233	831	753	784	747	774	103,6
pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	8 619	5 350	4 024	4 049	4 159	4 014	3 807	94,8
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	6 672	3 893	3 586	3 664	3 604	3 815	3 445	90,3
pożar, wybuch, działanie sił przyrody	x	80	88	87	93	90	96	106,7
działanie skrajnych temperatur	657	435	271	273	244	268	233	86,9
działania materiałów szkodliwych	206	161	77	54	60	57	45	78,9
nagle zachorowania	x	209	151	178	171	176	149	84,7
inne zdarzenia	5 255	2 210	1 261	1 384	1 412	1 364	1 339	98,2

Procentową strukturę zdarzeń wypadkowych w wybranych latach przedstawiono w załączniku nr 4.

Tabela niżej zawiera informacje o procentowym udziale uszczerbków na zdrowiu w latach 1995 -2004.

Uszczerbek na zdrowiu %	Procentowy udział w wypadkach ogółem										
	Lata	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Do 5 %		51	50	51,2	52,9	54,5	54,5	55,5	57,5	59,2	61
6-10 %		31,2	33,2	31,4	29,2	29,5	29,5	28,8	28	27	25,6
11-30 %		15	14,5	14,7	14,8	13,5	13,6	13,3	12,4	11,7	11,4
31-60 %		1,9	1,4	1,6	1,9	1,4	1,5	1,4	1,2	1,2	1,2
61-100 %		1	0,9	1,1	1,2	1,1	0,9	1	0,9	0,9	0,8

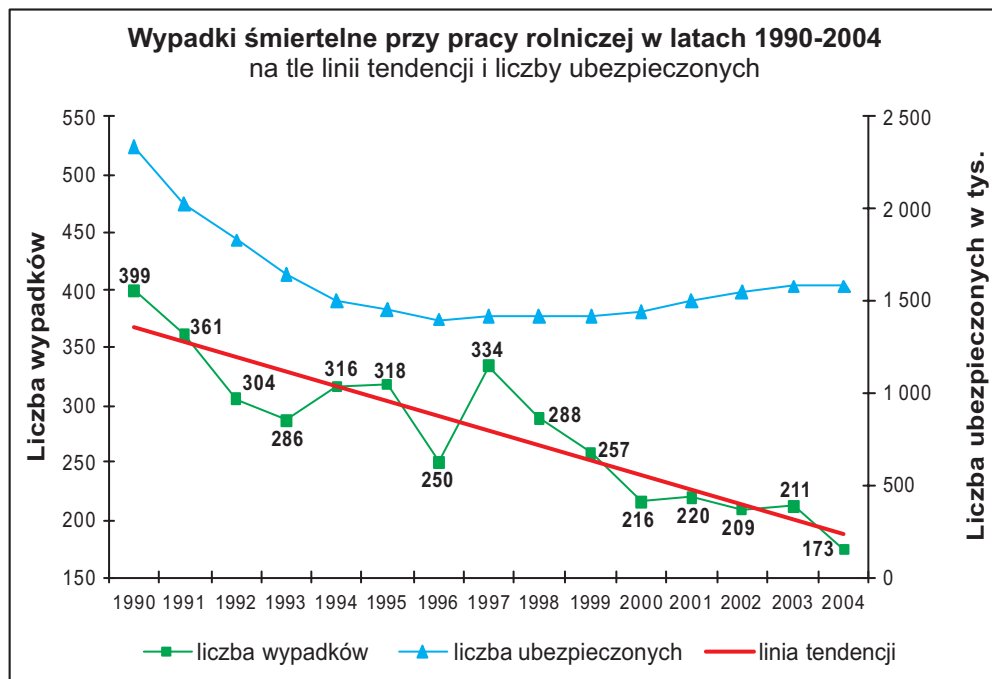
Największa ilość wypadków spowodowała uszczerbek na zdrowiu nieprzekraczający 5% (61% wypłaconych odszkodowań). Udział ich stale rośnie. Maleje nieznacznie liczba zdarzeń powodujących uszczerbek od 6 do 30%. Uszczerbek przekraczający 60% orzeczono w 0,8% wydanych decyzji.

4. Wypadki śmiertelne

W 2004 r. śmiercią poszkodowanych zakończyły się 173 wypadki, tj. o 38 wypadków mniej niż w roku 2003. Liczba wypadków śmiertelnych była mniejsza o 18% w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego. Wypadki śmiertelne

stanowiły 0,62% wszystkich wypadków kończących się wypłatą świadczeń. Częstotliwość tych wypadków wyniosła 0,11/1000 ubezpieczonych. Z roku na rok liczby te zarówno w ujęciu względnym jak i bezwzględnym nieznacznie maleją.

Dane dotyczące liczby wypadków śmiertelnych i osób ubezpieczonych w latach 1990-2004 przedstawiono na wykresie niżej.

Struktura wypadków śmiertelnych w latach 2002-2004 przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2004-2003 (+,-)	2004/2003 w %	Struktura wypadków w %	
						2003	2004
liczba wypadków ogółem	209	211	173	-38	82,0	100	100
w tym:							
upadek osób	25	31	34	+3	109,7	14,7	19,6
upadek przedmiotów	18	13	8	-5	61,5	6,2	4,6
zestknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	2	4	0	-4	0	1,9	0
uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie	1	3	4	+1	133,3	1,4	2,3
przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu	78	63	66	+3	104,8	29,8	38,2
pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	17	16	16	0	100,0	7,6	9,2
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	11	7	4	-3	57,1	3,3	2,3
pożar, wybuch, działanie sił przyrody	11	8	2	-6	25,0	3,9	1,2
działanie skrajnych temperatur	0	1	2	-1	200,0	0,5	1,2
działania materiałów szkodliwych	2	3	1	-2	33,3	1,4	0,6
nagle zachorowania	21	33	16	-17	48,5	15,6	9,2
inne zdarzenia	23	29	20	-9	68,9	13,7	11,6

Dane dotyczące liczby zgłoszonych wypadków śmiertelnych w województwach i procentową strukturę w wybranych latach przedstawiono w **załącznikach nr 5 i 6**.

Z informacji przekazanych przez oddziały regionalne wynika, że:

- najczęściej wypadków ze skutkiem śmiertelnym było z grupy przejechanie, uderzenie, pochwycenie, przez środek transportu w ruchu. Stanowiły 38,2% wypadków śmiertelnych, a liczba zdarzeń wzrosła z 63. w 2003 roku do 66. w 2004 roku. Najwięcej było wypadków komunikacyjnych (48) (zderzenia pojazdów, potrącenia pieszych i rowerzystów);
- licznie występowały wypadki w grupie „upadki”. Wśród 34. wypłaconych aż 32 to upadki z wysokości, głównie schodów, drabin i przyczep;
- odnotowano taką samą jak w 2003 roku liczbę wypadków w wyniku pochwycień przez części ruchome maszyn i urządzeń (16). Urazy, spowodowane podczas użytkowania pilarek tarczowych spowodowały śmierć 6. osób. Odnotowano 5 wypadków przy obsłudze pras do zbioru słomy i siana, których ofiarami byli młodzi rolnicy. Dwa wypadki zdarzyły się przy obsłudze rozrzutników obornika, a trzy przy nieosłoniętych wałach przegubowo-teleskopowych;
- wypłacono o 17 mniej niż w 2003 roku świadczeń z tytułu nagłych zachorowań (16). Można przypuszczać, że był to skutek ubiegłorocznych zmian ustawowych. W latach ubiegłych znaczna część nagłych zachorowań ze skutkiem śmiertelnym dotyczyła osób najbliższych rolnikom, głównie rencistów i emerytów, u których w trakcie prac rolniczych występowały zawały, wylewy i udary;
- odnotowano spadek liczby wypadków śmiertelnych wskutek upadku przedmiotów (o 5), pożarów i działania sił przyrody (o 6).

5. Wypadki dzieci

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego od maja ubiegłego roku nie posiada pełnych danych o liczbie wypadków małoletnich dzieci rolników. Z informacji przekazanych przez oddziały regionalne, a dotyczących zdarzeń odnotowanych w 2004 r. wynika, że zgłoszono 458 zdarzeń z udziałem dzieci. W okresie tym uznano za wypadki przy pracy rolniczej 549 zdarzeń (w liczbie tej były sprawy niezakończonych w 2003 r.). Najwięcej zdarzeń odnotowano na terenie województwa podlaskiego, kujawsko-pomorskiego, mazowieckiego i lubelskiego. Należy zauważyć, że pomimo nie rejestrowania zdarzeń wypadkowych z udziałem dzieci do lat 15., zjawisko pomocy rodzicom jest powszechne i w dalszym ciągu podczas niektórych prac dochodzi do wypadków dzieci.

6. Przyczyny i okoliczności wypadków

Wśród 28 033. zdarzeń wypadkowych powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań, najliczniejszą grupę stanowiły upadki osób - 49,8% wszystkich zdarzeń. Liczne były pochwycenia i uderzenia przez ruchome części maszyn - 3 807

(13,6%) wypadków oraz uderzenia, przygniecenia, pogryzienia przez zwierzęta - 3 445 (12,3%). Zdarzenia zakwalifikowane do tych trzech grup stanowiły 75,7% wszystkich zdarzeń wypadkowych powodujących wypłatę odszkodowań.

W stosunku do 2003 roku liczba zdarzeń wypadkowych zmalała w większości grup. Najbardziej w grupie „upadki osób” o 3 633 zdarzeń (15,5%). Wzrost liczby zdarzeń wystąpił w grupach: „przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu” - o 27 zdarzeń, tj. o 3,6% i „pożar, wybuch, działanie sił przyrody” - o 6 zdarzeń, tj. o 6,7%.

Z informacji przekazanych przez Oddziały Regionalne w Zambrowie, Bydgoszczy, Radomiu, Przeworsku, Opatowie, Opolu, Lublinie i Nowym Sączu wynika, że ponad 80% wszystkich odnotowanych nieszczęśliwych zdarzeń miało miejsce w obejściach gospodarskich, a więc na podwórzu, w budynkach inwentarskich i gospodarczych. Pozostałe wypadki zdarzyły się na polach, łąkach i pastwiskach, w lasach i na drogach.

Mimo zachodzących zmian w rolnictwie, przyczyny wypadków określone w trakcie postępowania powypadkowego nie uległy zmianie.

Źródłem wielu zaistniałych wypadków był zły stan techniczny maszyn i urządzeń stosowanych do produkcji rolniczej, a także nieznanomość zasad bezpiecznej obsługi maszyn i urządzeń technicznych, lekceważenie zagrożeń, pośpiech, wykonywanie prac po spożyciu alkoholu, dokonywanie napraw i regulacji w czasie pracy maszyn i urządzeń, nie stosowanie ochron osobistych, odzieży i obuwia roboczego, wykonywanie przez osoby starsze i dzieci prac, które przekraczają ich umiejętności i możliwości.

Grupa 02 - „Upadki osób”

Upadki osób stanowią prawie 50% wszystkich zaistniałych zdarzeń, skutkujących wypłatą jednorazowych odszkodowań. Uległo im 13 969 osób, w tym 34 poniosły śmierć. Najczęściej zdarzały się potknięcia, poślizgnięcia, upadki ze schodów i drabin, z przyczep, wozów, ciągników i maszyn, ze strychów poddaszy, zapoli, drzew, rowerów, a nawet krzeseł i stołków, w obejściach gospodarczych oraz pomieszczeniach gospodarczych i inwentarskich.

Z danych przekazanych przez oddziały regionalne wynika, że upadki na poziomej nawierzchni stanowiły niemal połowę upadków, a ich przyczyną był zły stan nawierzchni podwórzy, brak porządku w obejściach gospodarskich, a szczególnie brak dbałości o właściwe utrzymanie ciągów komunikacyjnych. Wypadki te nie

Fot. OR Częstochowa

Na takiej nawierzchni podłoga wielu rolników upadając doznało trwałego uszczerbku na zdrowiu.

Fot. OR Częstochowa

Taka drabina może być niebezpieczna przy każdej pracy.

zakończonych podłużnic u dołu), transportują ciężary z wykorzystaniem drabin, chodzą w obuwii, które nie zapewnia należytej przyczepności do podłoża i nie usztywnia nogi w kostce. Schody do budynków gospodarczych i mieszkalnych były bez poręczy, a otwory zrzutowe w budynkach inwentarskich bez barier i progów.

Upadki z wysokości (z drabin, schodów, drzew, poddaszy użytkowych budynków gospodarczych) często kończyły się trwałym kalectwem spowodowanym uszkodzeniem układu nerwowego. W wyniku upadku śmierć poniosło 25 osób.

Do upadków z ciągników i maszyn rolniczych dochodziło najczęściej na skutek obsunięcia nogi w obuwii zabrudzonym ziemią, ze stopni prowadzących do tych maszyn, pośpiechu oraz nieumiejętnego wychodzenia z kabiny ciągnika (maszyny), tj. przodem do wyjścia bez zachowania zasady trypunktowego podparcia. Te upadki kończyły się zwykle urazami kończyn dolnych (skręcenia, złamania) oraz urazami barków i obojczyków.

Upadki ze środków transportowych związane były głównie z załadunkiem lub rozładunkiem materiałów objętościowych. Dochodziło do nich wskutek nieumiejętnego ułożenia ładunku, stawania na skraju ładunku i jazdy na środkach transportowych z ładunkiem, nie stosowania drabin do schodzenia lub wchodzenia na ładunki. Przyczyną śmierci 5. osób był upadek z przyczep w czasie jazdy na przewożonym ładunku objętościowym.

Upadki w pomieszczeniach gospodarczych były głównie związane z obrzędkiem inwentarza bądź przygotowywaniem karmy dla zwierząt oraz podczas wykonywania prac remontowych budynków. Przyczyną zdarzeń było zwykle niezachowanie należytej ostrożności przez obsługujących, śliska nawierzchnia posadzek i niewłaściwe obuwie, brak odpowiedniego zabezpieczenia otworów stropowych i ściennych, zły stan techniczny budynków oraz zastawione ciągi komunikacyjne i paszowe.

skutkowały dużymi uszczerbkami na zdrowiu (0-5%). Wśród tego typu upadków odnotowano dwa wypadki śmiertelne.

Liczną grupę stanowiły upadki z drabin i schodów oraz drzew. Zdarzenia te występowały podczas wchodzenia lub schodzenia po drabinach na załadowane przyczepy ze słomą lub sianem, sąsiedzi (zapola), do piwnic, spichlerzy, na poddasza użytkowe budynków gospodarczych i mieszkalnych.

Rolnicy używają drabin nieprawidłowo wykonanych, zbyt krótkich, bez zabezpieczeń przed przewróceniem (bez haków zaczepowych lub innych mocowań, bez prawidłowo

Grupa 03 - „Upadki przedmiotów”

W grupie tej odnotowano 2 002 wypadki (7,1% wypadków powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań). W stosunku do ubiegłego roku liczebność zmniejszyła się o 47 zdarzeń, tj. o 2,3%.

Odnutowano 8 zdarzeń, w których poszkodowani ponieśli śmierć. Do wypadków śmiertelnych doszło podczas pozyskiwania drewna w wyniku przyciśnięcia obalonym drzewem, upadkiem obciętego konaru, podczas naprawy pojazdów (opadnięcie podniesionej i niezabezpieczonej przed opadnięciem przyczepy i samochodu) oraz w wyniku przyciśnięcia belką betonową podczas modernizacji budynku gospodarczego.

Najczęściej do wypadków dochodziło podczas otwierania burt przyczep, upadków materiałów stanowiących ładunki objętościowe, upadków narzędzi podczas napraw, upadków dyszli przyczep (maszyn) podczas agregowania z ciągnikiem, upadków obciętych konarów drzew.

Fot. OR Częstochowa

W bałaganie o upadek narzędzia i spowodowanie urazu nie trudno.

Przyczyną wypadków było nie zachowanie należytej ostrożności podczas wykonywania czynności obsługowych i naprawczych, oraz nieumiejętne wykonywanie czynności, w tym niezajomość zasad bezpiecznego pozyskiwania drewna.

Grupa 04 - „Zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ostrymi przedmiotami”

Do tej kategorii zakwalifikowano 1 597 wypadków, co stanowi 5,7% ogółu wypadków powodujących wypłatę świadczeń powypadkowych (o 15,5% mniej niż w 2003 roku).

Urazy powstawały przy manipulowaniu rękami w pobliżu ostrych elementów maszyn rolniczych (wymiana noży tnących w kombajnach, kosiarkach rotacyjnych, rozdrabniaczach), podczas napraw maszyn i urządzeń, uderzenia o ostre krawędzie osłon i wystające elementy maszyn, posługiwania się ostrymi narzędziami (siekiarą, nożem, kosą).

Najczęstszą przyczyną urazów było niezachowanie należytej ostrożności przez poszkodowanych oraz nie stosowanie ochron osobistych i ochron pracy (kaski, rękawice), a także pośpiech, nieumiejętne posługiwanie się narzędziami i zły stan techniczny narzędzi.

W grupie tej nie odnotowano wypadków śmiertelnych (w roku 2003 - 4, a w 2002 roku - 2 wypadki).

Grupa 05 - „Uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie”

Liczba wypadków wyniosła 577 (2,1% z ogółu) i odnotowano ich o 60 (9,4%) mniej niż w 2003 roku.

Wypadki zdarzyły się najczęściej w obejściu gospodarczym, w budynkach inwentarskich - przy transportowaniu i zadawaniu karmy zwierzętom, w garażach w czasie naprawy sprzętu, podczas prac remontowo-budowlanych budynków gospodarczych.

Głównymi przyczynami wypadków było przenoszenie w sposób niewłaściwy zbyt dużych i ciężkich przedmiotów, brak urządzeń mechanicznych, stosowanych przy pracach transportowych i przeładunkowych oraz nieporządek w obejściu gospodarczym.

Odnotowano 4 zdarzenia, które zakończyły się śmiercią poszkodowanych. Przyczyną dwóch z nich było niezachowanie należytej ostrożności przez poszkodowanych, tj. pozostawienie pojazdu niezabezpieczonego przed samoczynnym przetaczaniem (przygniecenie przez ciągnik, przygniecenie przez koparko-ładowarkę, która zsunęła się ze skarpy żwirowej).

Grupa 06 - „Przejechanie, uderzenie, pochycenie przez środek transportu w ruchu”

W 2004 roku w tej grupie zarejestrowano 774 wypadki (2,8% ogółu) i liczba ta wzrosła o 27 (3,6%) wypadków w stosunku do 2003 roku.

Najwięcej było kolizji drogowych z udziałem rolników, którzy wykonywali czynności poza miejscem zamieszkania. W większości przyczyną zdarzeń było nieprzestrzeganie zasad ruchu drogowego przez rolników lub innych użytkowników dróg oraz brawura i lekkomyślność kierowców, zły stan techniczny pojazdów, a także kierowanie pojazdem i obsługiwanie maszyn po spożyciu alkoholu. W tej grupie było 66 wypadków śmiertelnych, co stanowi 38,2% wszystkich wypadków śmiertelnych.

Dominowały tu wypadki komunikacyjne (zderzenia pojazdów, potrącenia pieszych i rowerzystów - 48 przypadków), których przyczyną było nieprzestrzeganie przepisów ruchu drogowego, a szczególnie niedostosowanie prędkości pojazdów do warunków na drodze i jazda na środkach transportu w sposób niedozwolony.

Fot. OR Przeworsk

Brawura, lekkomyślność, jazda po spożyciu alkoholu, nie dostosowanie prędkości jazdy do panujących warunków na drodze, nieprzestrzeganie przepisów ruchu drogowego prowadzi często do tragicznych w skutkach wypadków.

Fot. OR Nowy Sącz

Przewożenie osób w sposób niedozwolony, stwarzający zagrożenia dla osób przewożonych i innych użytkowników dróg.

Do tej grupy zaliczane były także przejechania i uderzenia przez samobieżne maszyny rolnicze, do których dochodziło podczas pracy na polu (pozostawianie pojazdu z uruchomionym silnikiem, nie zabezpieczonego przed samoczynnym toczeniem się, wchodzenie do kabiny pojazdu w czasie jego ruchu, uruchamianie ciągnika poprzez zwieranie styków urządzenia rozruchowego).

Grupa 07 - „Pochwycenia i uderzenia przez ruchome części maszyn”

Wypadkom uległo 3 807 osób - o 207 (5,7%) mniej niż w roku poprzednim. Śmiercią poszkodowanych zakończyło się 16 wypadków (w 2003 r. również 16). Według niektórych oddziałów regionalnych, w dalszym ciągu wypadki te najczęściej powstawały przy obsłudze:

- pilarek do drewna i innych maszyn i urządzeń do obróbki drewna (68,7% - OR Białystok, 60,1% - OR Bydgoszcz, 66,3% - OR Przeworsk z ogółu wypadków grupy 07);
- elektronarzędzi ręcznych (wiertarki, szlifierki, szlifierki kątowe, pilarki ręczne itp.) (4,7% - OR Białystok, 10,1% - OR Bydgoszcz, 12,2% - OR Przeworsk);
- maszyn rolniczych do produkcji polowej (rozzrutniki obornika, prasy zbierające, praca maszynami bez fabrycznie przewidzianych osłon ruchomych części), (14% - OR Białystok, 10,1% - OR Bydgoszcz, 11,2% - OR Przeworsk);
- wałów przegubowo-teleskopowych nie posiadających sprawnych osłon (2,2% - OR Bydgoszcz);
- maszyn do produkcji zwierzęcej - do przygotowywania i zadawania pasz (śrutowniki, mieszalniki, podajniki, wozy paszowe, wozy asenizacyjne), (8,7% - OR Białystok, 7,3% OR Bydgoszcz, 7,1% - OR Przeworsk).

Fot. OR Częstochowa

Pilarki tarczowe do drewna bez zabezpieczeń były nadal przyczyną wielu urazów podczas gospodarczej obróbki drewna.

Fot. OR Olsztyn

Elektronarzędzia w złym stanie technicznym są przyczyną wielu wypadków.

Fot. OR Wrocław

Wał przegubowo-teleskopowy z uszkodzoną osłoną był przyczyną tragedii w gospodarstwie rolnym.

Przyczynami powstania tych wypadków było najczęściej:

- manipulowanie rękami w pobliżu nieosłoniętych ruchomych elementów maszyn i urządzeń będących w ruchu,
- stosowanie tarczowych pilarek do drewna własnej konstrukcji, bez osłon i zabezpieczeń,
- brak osłon wałów przegubowo-teleskopowych lub praca z osłonami uszkodzonymi,
- naprawa, regulacja, konserwacja, usuwanie zacięć i zapchań w trakcie eksploatacji maszyn i urządzeń przy nie wyłączonym napędzie,
- eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych niesprawnych technicznie,
- bałagan na stanowisku pracy,
- nie stosowanie właściwej odzieży roboczej i ochron pracy,
- brak dostatecznej koncentracji na wykonywanej czynności, podczas wykonywania prac obsługowych maszyn i urządzeń stosowanych do produkcji rolnej,
- nieumiejętna obsługa narzędzi i urządzeń oraz niezgodne z przeznaczeniem ich wykorzystywanie w gospodarstwie rolnym.

Grupa 08 - „Uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta”

Jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu spowodowanego wypadkami przy pracy związanej z obsługą zwierząt gospodarskich otrzymało 3 445 osób, o 370 (9,7%) mniej niż w 2003 roku.

W grupie tej odnotowano 4 wypadki śmiertelne (7 - w 2003 roku).

Według inspektorów oddziałów regionalnych i placówek terenowych zdecydowana większość wypadków w tej grupie zaistniała podczas codziennej obsługi zwierząt gospodarskich.

Wypadki te miały miejsce:

- w budynkach inwentarskich, w czasie zadawania karmy, udoju, czyszczenia pomieszczeń w obecności zwierząt, przepędzania zwierząt,
- w obejściu gospodarskim, w czasie załadunku na środki transportu, wyprowadzania z pomieszczeń lub zaganiań z pastwisk do zagrody,
- obsługi matek karmiących i rozplodników.

Do najliczniej występujących przyczyn wypadków z udziałem zwierząt można było zaliczyć:

- nie stosowanie przez obsługujących zasady ograniczonego zaufania do zwierząt, a tym samym niezachowanie przez rolników należytej ostrożności przy obsłudze zwierząt,
- gwałtowne reakcje zwierząt na bodźce zewnętrzne (np. przy opędzaniu się od owadów),
- brak barier oddzielających stanowiska dla zwierząt oraz zbyt ciasne pomieszczenia bytowania zwierząt,
- brak wydzielonych korytarzy paszowych i gnojowych,
- używanie uszkodzonych łańcuchów i poskramiaczy,
- w niewłaściwy sposób używanie łańcuchów i poskramiaczy,
- praca przy obsłudze zwierząt przez osoby starsze i dzieci.

Fot. OR Chełm (PT we Włodawie)

Brak wydzielonego korytarza paszowego, nie zachowanie ostrożności w czasie wejścia rolnika z karmą pomiędzy zwierzęta było przyczyną wypadku.

Grupa 09 - „Pożar, wybuch, działanie sił przyrody”

Odnotowano 96 wypadków (0,3% ogólnej liczby zdarzeń), w tym dwa wypadki śmiertelne (o 6 mniej niż w 2003 roku).

Opisywane zdarzenia miały związek z ratowaniem dobytku w czasie gaszenia pożarów. Wypadki powstawały w wyniku nie przewidzenia skutków huraganów i nagłych burz, przemieszczania się środkami transportu wysoko załadowanymi materiałami objętościowymi pod nisko zwisającymi przewodami naziemnych instalacji elektrycznych, podczas wiosennego wypalania traw na łąkach, rowach i nieużytkach.

Do wypadków dochodziło także podczas prac obsługowych ciągników (wybuch akumulatora, wysadzenie korka chłodnicy).

Przyczyną wypadków było wykonywanie pracy podczas występowania wyładowań atmosferycznych, huraganów, oraz w czasie ratowania dobytku „za wszelką cenę”.

Do wielu zdarzeń przyczynił się pośpiech, zwłaszcza w okresie nasilonych prac żniwnych oraz brak zabezpieczeń wrót, wierzei, drzwi budynków gospodarczych i mieszkalnych przed samoczynnym zamykaniem się pod naporem nagłych podmuchów wiatru.

Fot. OR Białystok

Wybuch nagromadzonych gazów, podczas ładowania akumulatora był przyczyną rozerwania obudowy i urazu rolnika.

Grupa 10 - „Działanie skrajnych temperatur”

Odnotowano 233 zdarzenia, co stanowi 0,8% wszystkich wypadków (o 3,1% mniej niż w ubiegłym roku). Dwa wypadki zakończyły się śmiercią poszkodowanych.

Według inspektorów ds. prewencji, wypadki powstawały głównie podczas sporządzania karmy dla zwierząt i przygotowywania posiłków regeneracyjnych dla domowników. Przenoszenie i przelewanie w inne naczynia wrzątku, odcedzanie uparowanych w parnikach ziemniaków - to prace, przy których najczęściej rolnicy ulegali poparzeniom.

Przyczyną poparzeń, którą najczęściej wymieniano w protokółach powypadkowych było:

- nie stosowanie ochron osobistych, ubrań roboczych i odpowiedniego obuwia,
- brak porządku w pomieszczeniach, gdzie przygotowywana była karma dla zwierząt,
- nieuporządkowanie ciągów komunikacyjnych,
- niezachowanie należytej ostrożności i pośpiech,
- używanie zużytych, często niesprawnych naczyń użytku domowego, wiader, parników.

Fot. OR Przeworsk

Ciasnota pomieszczenia służącego do przygotowywania karmy dla zwierząt gospodarskich oraz pośpiech i niezachowanie ostrożności było przyczyną poparzenia rolnika wrzątkiem.

Grupa 11 - „Działanie materiałów szkodliwych”

Odnotowano 45 wypadków (co stanowi 0,2% ogółu zdarzeń, z tytułu których wypłacono jednorazowe odszkodowania). Jeden wypadek zakończył się śmiercią poszkodowanego.

Poszkodowani byli narażeni na działanie szkodliwych materiałów, głównie podczas prac wykonywanych w obejściu gospodarczym, związanych z białkowaniem wapnem pomieszczeń inwentarskich i gospodarczych. Rolnicy ulegali również wypadkom w trakcie stosowania środków ochrony roślin.

W tej grupie wypadków najczęstszą przyczyną zaistniałych zdarzeń było niestosowanie przez poszkodowanych środków ochrony osobistej, a szczególnie ubrań roboczych oraz ochron twarzy i rąk.

Grupa 12 - „Nagłe zachorowania”

Wypłacono 149 odszkodowań, o 27 (15,3%) mniej niż w 2003 roku. Dominowały zawały serca i udary mózgu, które wystąpiły w czasie wykonywania ciężkich prac fizycznych.

Przyczyną wystąpienia nagłych zachorowań był nadmierny wysiłek fizyczny podczas wykonywania czynności związanych z prowadzeniem gospodarstwa (prace

załadunkowo-rozładunkowe, nieumiejętne dźwiganie ciężarów, nie stosowanie przerw w pracy).

W 16. przypadkach skutki nagłych zachorowań zakończyły się śmiercią poszkodowanych.

Grupa 13 - „Inne zdarzenia”

Zgłoszono 1 339 wypadków co stanowi 4,8% wszystkich wypadków skutkujących wypłatą jednorazowych odszkodowań, o 25 (1,8%) mniej niż w 2003 roku. Były to zdarzenia, których nie można zakwalifikować do żadnej z wymienionych wcześniej grup.

Zdarzenia z tej grupy miały miejsce podczas napraw sprzętu (uderzenia odpryskami metalu i zaprószenia oczu, uderzenia drzwiami), były to także porażenia prądem podczas naprawy i użytkowania urządzeń z napędem elektrycznym oraz od leżących na powierzchni gruntu przewodów elektrycznych.

Przyczynami wypadków było:

- nie stosowanie ochron osobistych i ubrań roboczych,
- brak wiedzy dotyczącej wpływu prądu elektrycznego na organizm człowieka i lekceważenie zagrożeń występujących podczas pracy przy użyciu urządzeń z napędem elektrycznym,
- pośpiech i nieuwaga,
- brak sygnalizacji osób współpracujących.

Fot. OR Sztum

Grożący porażeniem prądem stan przewodów zasilających spawarkę elektryczną w gospodarstwie rolnika.

B. Choroby zawodowe

W 2004 roku przyznano 122 jednorazowe odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego zachorowaniem na chorobę zawodową (o 18 więcej niż w 2003 r.).

Podobnie jak w 2003 roku, dominowały choroby układu oddechowego:

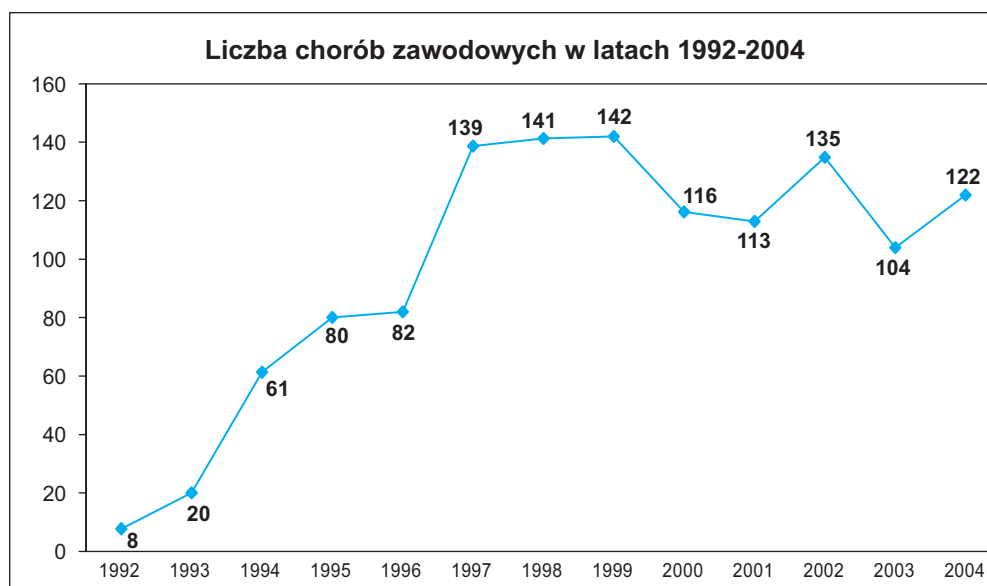
- 13 (w roku 2003 - 9) przypadków alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych („płuco rolnika”),
- 34 (w 2003 r. - 36) przypadków dychawicy oskrzelowej,
- 5 innych chorób.

Zwiększyła się liczba chorób roznoszonych przez kleszcze (boreliozy oraz kleszczowego zapalenia mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych) z 31. w 2003 r. do 46. w 2004 r. oraz liczba zachorowań na uczuleniowe zapalenie skóry z 11. w 2003 r. do 13. w 2004 roku.

Pozostałe choroby to uszkodzenie słuchu, toksoplazmoza, zatrucia środkami ochrony roślin, przewlekła choroba obwodowego układu nerwowego wywołana uciskiem na pnie nerwów i fotodermatoza.

Procentowa struktura uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobami zawodowymi w latach 1996-2004 przedstawia się następująco:

Procentowy uszczerbek na zdrowiu	Procentowy udział chorób zawodowych powodujących uszczerbek w latach 1996-2004								
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
do 5%	1,2	2,2	9,2	11,3	6,0	6,2	13,3	10,6	10,7
6 - 10%	8,5	9,4	7,8	14,0	18,1	18,6	23,0	28,8	36,1
11 - 30%	61,0	60,4	69,5	58,5	58,6	64,6	51,9	54,8	43,4
31 - 60%	22,0	23,7	9,9	14,8	14,7	8,0	9,6	4,8	6,5
61 - 100%	7,3	4,3	3,6	1,4	2,6	2,6	2,2	1,0	3,3

Przyczyny wystąpienia chorób zawodowych nie uległy znaczącym zmianom - były to nadal: narażenie na pył rolniczy podczas wykonywania upraw polowych i prac żniwnych, kontakt ze zwierzętami domowymi i dzikimi, ukąszenia przez kleszcze.

Najwięcej odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu wypłacono na terenie województw: podlaskiego (40), lubelskiego (15) i warmińsko-mazurskiego (13).

W 34. przypadkach odmówiono odszkodowania wnioskodawcom, gdyż nie posiadali uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników, w 21. przypadkach odmówiono z powodu braku uszczerbku na zdrowiu.

Zestawienie liczby chorób zawodowych w latach 1995-2004 wg rodzajów chorób oraz ich terytorialne występowanie przedstawiają **załączniki nr 7 i 8**.

II. Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

1. Ustawowe formy działań prewencyjnych

Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25, Art. 63) określa podstawowe formy działalności prewencyjnej, której celem jest ograniczenie liczby wypadków przy pracy rolniczej i zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych rolników.

Zgodnie z nałożonym ustawowo obowiązkiem, działania na rzecz zapobiegania wypadkom i chorobom zawodowym rolników prowadzone są przez jednostki organizacyjne Kasy od 1993 roku.

Działania te obejmują cztery podstawowe zakresy:

- 1) analizowanie przyczyn wypadków i chorób zawodowych;
- 2) prowadzenie dobrowolnych, nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych na temat zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym;
- 3) upowszechnianie wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia;
- 4) podejmowanie starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Ponadto artykuł 56. ustawy o u.s.r. umożliwia Prezesowi Kasy domaganie się od dostawców wyrobów i usług dla rolnictwa, których wadliwość (wadliwie świadczona usługa) była wyłączną lub główną przyczyną wypadków przy pracy rolniczej, zwrotu świadczeń powypadkowych, wypłaconych poszkodowanemu w wypadkach rolnikom lub domownikom, jak również kwestionowanie jakości tych wyrobów.

2. Kierunki działań prewencyjnych nakreślone przez Prezesa Kasy

Uwzględniając stan zagrożeń zdrowia i życia rolników oraz ich rodzin, obecną sytuację w rolnictwie oraz zdobyte doświadczenia w zapobieganiu wypadkom, Prezes Kasy określił kierunki działalności prewencyjnej.

Zalecane kierunki dotyczą:

- oddziaływania na zmniejszenie liczby upadków osób, pochwyceń przez ruchome części maszyn oraz liczby wypadków przy pozyskiwaniu i gospodarczej obróbce drewna;

- dostosowywania działań zapobiegawczych do występującej w rejonie produkcji rolniczej i związanych z nią zagrożeń wypadkowych oraz chorób zawodowych;
- popularyzowania wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców wykazu prac szczególnie niebezpiecznych, których nie powinny wykonywać dzieci do lat 15. oraz zwracania uwagi na zagrożenia występujące w środowisku wiejskim.
- promowania wśród rolników wyrobów i ochron osobistych, których stosowanie zmniejsza lub likwiduje zagrożenia wypadkowe;
- informowania rolników o prawie dochodzenia na drodze cywilnej odszkodowań od producentów wyrobów powodujących wypadki przy pracy w świetle przepisów ustawy z 2 marca 2000 r. o ochronie praw konsumentów oraz odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny;
- podejmowania działań w zakresie dbałości rolników o estetykę i poprawę warunków pracy w obojętnościach gospodarskich, poprzez organizowanie konkursów na „bezpieczne gospodarstwo”;
- współpracy z instytucjami i organizacjami, a także z aktywnym wiejskim na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym;
- stosowania sprawdzonych i skutecznych form prewencji na danym terenie działania oraz wyszukiwania nowych;
- doskonalenia dotychczas wypracowanych form prewencji opartych na planowanym oddziaływaniu na środowisko wiejskie.

Ponadto w 2004 roku Prezes Kasy zalecił oddziałom regionalnym zwrócić szczególną uwagę na:

- eliminowanie zagrożeń i przyczyn wypadków w grupach zdarzeń najliczniej występujących;
- szerokie oddziaływanie na społeczeństwo wiejskie w zakresie dbałości o bezpieczeństwo pracy rolniczej oraz poprawę warunków pracy i estetykę w obojętnościach gospodarskich poprzez prowadzenie konkursów na bezpieczne gospodarstwo rolne;
- prowadzenie szkoleń połączonych z pokazami, podczas których rolnicy mogą się zapoznać z zasadami działania i prawidłowej eksploatacji maszyn oraz ich praktycznym posługiwaniem się;
- inspirowanie służb ratowniczych i innych powołanych do tego osób do prowadzenia praktycznej nauki udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej dla rolników i ich dzieci;
- obejmowanie działaniami prewencyjnymi jak największej liczby mieszkańców wsi poprzez ich realizację we współpracy z wieloma partnerami.

3. Analizowanie przyczyn wypadków i chorób zawodowych

W 2004 roku inspektorzy ds. prewencji w czasie prowadzonych postępowań powypadkowych, dokonali oględzin miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami w 92% zdarzeń, do których zostały wydane decyzje. Badali stosowane metody pracy i stan środków technicznych, przy użyciu których doszło do wypadku. Ustalali

okoliczności i przyczyny zdarzeń, co pozwalało na sformułowanie indywidualnych zaleceń prewencyjnych i wykorzystywanie przykładów zagrożeń (zdjęć) podczas szkoleń z zakresu bhp, w materiałach popularyzatorskich i na stoiskach informacyjnych KRUS. Te działania były też podstawą do wszczęcia przez Prezesa KRUS działań wobec producentów wadliwych środków produkcji i możliwość sprawdzenia, którym maszynom i urządzeniom może być przyznany Znak Bezpieczeństwa KRUS.

Ewidencji zgłoszonych wypadków przy pracy rolniczej i ich analizy dokonywano wykorzystując program komputerowy „WYP-ROL”. Analizowanie przyczyn wypadków stało się pomocne w planowaniu przedsięwzięć prewencyjnych.

Na podstawie rocznych informacji OR została opracowana w Biurze Prewencji i Rehabilitacji zbiorcza informacja pt. „*Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2003 roku*”, którą przekazano do wszystkich oddziałów regionalnych, w celu omówienia i wykorzystania w pracy prewencyjnej. Przygotowano i wydrukowano w nakładzie 800 egzemplarzy wersję skróconą ww. informacji, którą przekazano Sygnatariuszom Porozumienia na rzecz poprawy bezpieczeństwa pracy oraz zainteresowanym instytucjom, uczelniom i instytutom, a także osobom indywidualnym podczas konferencji, seminariów i spotkań z udziałem przedstawicieli Kasy. Tekst informacji został udostępniony na stronie internetowej KRUS.

W okresach kwartalnych opracowywano informację statystyczną o wypadkach przy pracy rolniczej i chorobach zawodowych (KRUS-15) i przekazywano do Głównego Urzędu Statystycznego. Dane o wypadkach udostępniano na stronie internetowej KRUS.

Na podstawie informacji oddziałów o zgłoszonych przez rolników wypadkach śmiertelnych opracowywano komunikaty i różne publikacje. Oceniano skalę wypadków i wyliczano dla poszczególnych oddziałów regionalnych efektywność działalności prewencyjnej wyrażoną wskaźnikiem zmian częstotliwości wypadków.

4. Szkolenie z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym

4.1. Szkolenia dla rolników

Wszystkie oddziały regionalne - samodzielnie lub przy współudziale ODR, PIP, izb rolniczych, urzędów gmin, dyrekcji szkół i innych instytucji - organizowały na szczeblu wiejskim, gminnym i powiatowym dobrowolne, nieodpłatne szkolenia z zakresu wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym dla rolników i członków ich rodzin, sołtysów, uczniów szkół rolniczych, działaczy samorządowych i osób związanych ze środowiskiem wiejskim.

Liczbę przeprowadzonych w 2004 roku szkoleń z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym i ich uczestników, z podziałem na szkolenia pełnotematyczne i informacyjno-instruktażowe w zależności od czasu ich trwania, przedstawia tabela:

Lp.	OR KRUS	Liczba przeprowadzonych szkoleń			Liczba uczestników szkoleń		
		Szkolenia			Szkolenia		
		Pełnotematyczne > 5 godz. lekcyjnych	Inform.-instruktaż. < 5 godz. lekcyjnych	razem	Pełnotematyczne > 5 godz. lekcyjnych	Inform.-instruktaż. < 5 godz. lekcyjnych	razem
1.	Augustów	5	42	47	36	609	645
2.	Białystok	13	61	74	199	1 196	1 395
3.	Bielsko-Biała	5	30	35	323	654	977
4.	Biłgoraj	50	22	72	1 074	511	1 579
5.	Bydgoszcz	71	0	71	1 449	0	1 449
6.	Chełm	8	21	29	270	658	928
7.	Ciechanów	18	31	49	253	373	626
8.	Częstochowa	42	6	48	843	131	974
9.	Gdańsk	13	14	27	293	381	674
10.	Grudziądz	43	6	49	725	85	810
11.	Jasło	41	18	59	1 300	318	1 618
12.	Jelenia Góra	27	6	33	1 219	103	1 322
13.	Katowice	14	37	51	395	1 243	1 638
14.	Kielce	42	27	69	1 061	747	1 808
15.	Konin	0	47	47	0	1 515	1 515
16.	Koszalin	33	12	45	4 824	475	5 299
17.	Kraków	20	34	54	386	582	968
18.	Legnica	17	2	19	327	153	480
19.	Lublin	1	56	57	41	1 489	1 530
20.	Łódź	16	5	21	471	146	617
21.	Nowy Sącz	6	74	80	228	2 372	2 600
22.	Olsztyn	4	41	45	126	529	655
23.	Opatów	12	55	67	410	1 273	1 683
24.	Opole	20	25	45	295	685	980
25.	Ostrołęka	18	24	42	326	573	899
26.	Ostrów Wlkp.	34	19	53	1 990	598	2 588
27.	Piła	14	14	28	725	465	1 190
28.	Płock	60	20	80	1 028	388	1 416
29.	Poznań	26	34	60	918	879	1 797
30.	Przeworsk	42	11	53	1 565	526	2 091
31.	Radom	24	60	84	657	1 110	1 785
32.	Radzyń Podl.	0	26	26	0	679	679
33.	Rawicz	27	4	31	730	81	811
34.	Rzeszów	5	45	50	72	1 842	1 914
35.	Siedlce	0	60	60	0	1 374	1 374
36.	Słupsk	3	25	28	45	547	592
37.	Sulęcín	6	16	22	161	349	510
38.	Szczecin	10	50	60	504	1 191	1 695
39.	Sztum	18	14	32	256	192	448
40.	Tarnów	8	43	51	249	1 489	1 738
41.	Tomaszów Maz.	0	54	54	0	912	912
42.	Wałbrzych	1	14	15	84	217	301
43.	Warszawa	0	70	70	0	1 319	1 319
44.	Włocławek	17	26	43	322	930	1 252
45.	Wrocław	22	8	30	468	113	581
46.	Zambrów	70	40	110	1 493	882	2 375
47.	Zduńska Wola	42	11	53	1 192	358	1 550
48.	Zielona Góra	8	21	29	131	425	583
49.	Żyrardów	68	15	83	1 429	151	1 580
	Ogółem	1 044	1 396	2 440	30 893	33 818	64 711

Szkolenia planowano przede wszystkim w rejonach o wysokim wskaźniku wypadkowości, a także uwzględniając wnioski sołtysów, dyrektorów szkół i organizacji wiejskich. Realizowano je zgodnie z wytycznymi Prezesa Kasy, programem szkoleń i przyjętym przez oddziały harmonogramem działań w tym zakresie. Np. OR w Bydgoszczy prowadził szkolenia w gminach, w których wypadki występowały najczęściej, a szkolenia odbyły się w nich co najmniej trzy lata temu lub nie było ich wcale. Miejscowości ustalano na podstawie mapy, na której zaznaczano zgłaszane wypadki oraz rejestrów odbytych szkoleń.

Według danych oddziałów regionalnych przeprowadzono 2 440 szkoleń nt. bhp w gospodarstwie rolnym, a wzięło w nich udział 64 711 osób.

Pełny program szkolenia rolników indywidualnych obejmuje 9 tematów:

- informacja o KRUS i podstawowe problemy związane z ubezpieczeniem społecznym rolników;
- zagrożenia zdrowia i życia rolników;
- zasady bezpiecznej pracy z maszynami i urządzeniami rolniczymi;
- zasady bezpiecznej pracy przy obsłudze zwierząt;
- bezpieczeństwo w transporcie rolniczym;
- bezpieczeństwo w pracy na wysokości, w zagłębieniach i zbiornikach;
- zasady bezpiecznej pracy ze środkami chemicznymi;
- bezpieczne użytkowanie instalacji i urządzeń elektrycznych;
- udzielanie pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach.

Tematy dostosowywano do istniejących na danym terenie zagrożeń wypadkowych, rozpoznawanych w wyniku analizy wypadków i podczas wizytacji gospodarstw. W doborze tematów szkoleniowych uwzględniano też te, na które otrzymywano błędne odpowiedzi i sprawiały największą trudność w testach konkursów i olimpiad organizowanych dla uczniów szkół rolniczych i rolników.

Najwięcej czasu na szkoleniach poświęcano zabezpieczeniom przed upadkami. Informowano o konieczności uporządkowania, wyrównania i utwardzenia podwórzy oraz ciągów komunikacyjnych w budynkach gospodarskich. Propagowano wdrożenie zabezpieczeń otworów technologicznych i stosowanie właściwych drabin, zachęcając do kupna aluminiowych i posiadających *Znak Bezpieczeństwa KRUS* lub dostosowywania do wymogów bezpieczeństwa drabin już używanych. Przekazywano zasady bezpiecznej pracy na wysokości, ze szczególnym uwzględnieniem przewożenia osób i materiałów objętościowych oraz schodzenia z załadowanych przyczep. Namawiano do noszenia właściwego obuwia roboczego.

W celu zmniejszenia liczby wypadków spowodowanych pochwyceniem przez ruchome części maszyn i urządzeń informowano o potrzebie noszenia odpowiedniej odzieży roboczej i przekazywano zasady bezpiecznego regulowania, czyszczenia i naprawy maszyn. Przestrzegano o konsekwencjach nie wyłączenia napędu i unieruchomienia silnika przed przystąpieniem do manipulowania przy maszynach oraz nieosłoniętych elementach. Zachęcano do uzupełnienia brakujących osłon ruchomych części maszyn. Podawano sposoby ich montażu i możliwości zakupu. Zwracano uwagę na właściwą eksploatację i wykonywanie napraw maszyn do produkcji polowej, przestrzegając przed wykonywaniem trudnych i skomplikowanych napraw we własnym zakresie.

Poprawę bezpieczeństwa przy pozyskiwaniu i gospodarczej obróbce drewna uzyskiwano poprzez naukę posługiwania się pilarkami łańcuchowymi, prowadząc z przedstawicielami firmy Husqvarna lub Stihl pokazy dla rolników, podczas których przedstawiano prawidłowy sposób ścinania drzew i cięcia drewna oraz demonstrowano ochrony indywidualne. Propagowano też metody bezpiecznej pracy z użyciem pilarek tarczowych. Zachęcano rolników do zakupu obecnych w sprzedaży pilarek do cięcia poprzecznego, łuparek oraz traków i minitraków.

Zagrożenia wypadkowe podczas pracy przy zwierzętach omawiano zwracając szczególną uwagę na właściwe zachowanie się przy ich obsłudze, stosowanie poskromów, rezygnowanie z wypasu palikowego, wprowadzanie nowoczesnych technologii (obory bezuwięziowe, hale udojowe).

Przekazywano treść Ustawy z 2 marca 2000 roku o ochronie niektórych praw konsumentów oraz odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny i przysługującym prawie dochodzenia odszkodowań od producentów wyrobów powodujących wypadki przy pracy.

Informowano o zmianach jakie wnosi Ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 roku o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 91, poz. 873), w zakresie:

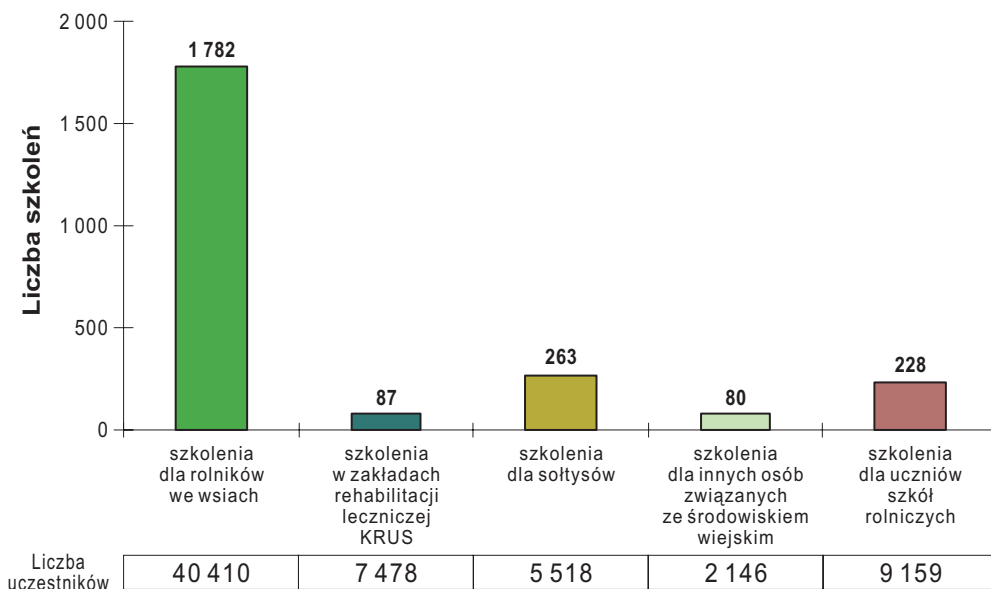
- odmowy prawa do przyznania jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej osobom bliskim rolnikowi nie podlegającym ubezpieczeniu społecznemu rolników, w tym dzieci do lat 15. (Art. 10 ust. 1);
- uściślenia definicji wypadku przy pracy rolniczej, według której wszystkie nieszczęśliwe zdarzenia na terenie gospodarstwa domowego związanego z gospodarstwem rolnym, jeżeli nie wiążą się bezpośrednio lub pośrednio z prowadzeniem działalności rolniczej nie będą uznawane za wypadek przy pracy rolniczej (Art. 11 ust. 1);
- ustalania wysokości jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej, proporcjonalnie do określonego procentowo stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, tj. za konkretnie orzeczony uszczerbek (Art. 13 ust. 1);
- zgłaszania wypadku przy pracy rolniczej bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia jego zaistnienia (Art. 45 ust. 1).

Szkolenia łączono z pokazami odzieży ochronnej, ochron osobistych czy pokazami udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Ochrony osobiste (maseczki przeciwpyłowe, okulary ochronne, ochronniki słuchu i rękawice) promowano wręczając je jako nagrody w konkursach prowadzonych na zakończenie szkoleń.

Prezentowano filmy video, plansze z zagrożeniami, plakaty z maszynami i urządzeniami oznaczonymi Znakiem Bezpieczeństwa KRUS i wyróżnionymi przez Prezesa Kasy jako „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym”. Uczestników zaopatrywano w broszury i inne materiały popularyzatorskie.

Zasady bezpiecznej pracy, jak podaje OR w Zambrowie, omawiano na przykładach wypadków - podając na początku przebieg zdarzenia z wykorzystaniem posiadanych zdjęć, a następnie okoliczności i przyczyny powstania wypadku oraz zasady, których przestrzeganie pozwoliłoby na uniknięcie tego wypadku.

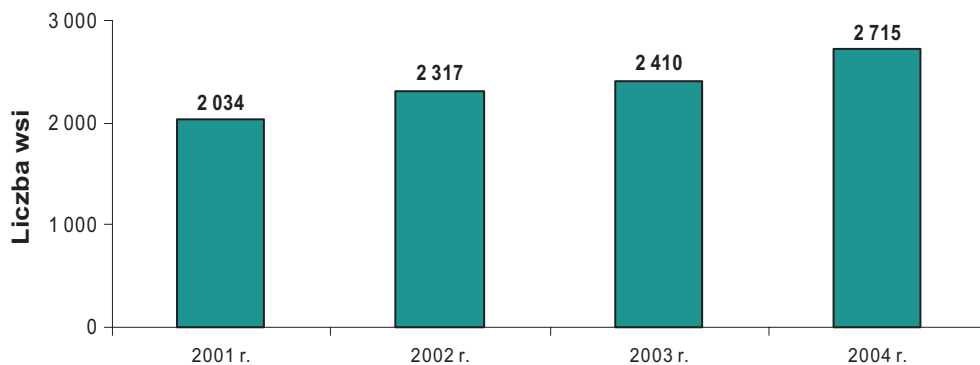
**Szkolenia z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym
przeprowadzone przez OR KRUS w 2004 roku
(według grup odbiorców)**

W 1 782 szkoleniach wzięło udział ponad 40 400 rolników z 2 715 wsi, tj. z 6,9% sołectw w kraju. (Liczba sołectw wg OR - stan na dzień 31.12.2004 r. - wynosi 39 622).

Co roku systematycznie wzrasta liczba wsi, dla których prowadzone są szkolenia rolników. Coraz częściej uczestnikami jednego szkolenia są mieszkańcy wielu wsi.

**Liczba wsi, dla których OR KRUS przeprowadziły szkolenia
z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym
w latach 2001-2004**

Szkoleniem objęto również prawie 7 500 rolników przebywających na wszystkich turnusach rehabilitacyjnych w Centrach Rehabilitacji Rolników w: Horyńcu Zdroju, Iwoniczu Zdroju, Kołobrzegu, Szklarskiej Porębie i Jedlcu oraz w Ośrodku

Wypoczynkowo-Rehabilitacyjnym w Świnoujściu oraz w Ośrodku Szkoleniowo-Rehabilitacyjnym w Teresinie.

5 860. sołtysów z 14,8% wszystkich sołectw w kraju wzięło udział w 263. szkoleniach przeprowadzonych specjalnie dla nich lub w szkoleniach we wsiach. W 2004 roku zostało przeszkolonych o 600. sołtysów mniej niż w roku poprzednim.

Szkolenia prowadzono także dla członkiń KGW, delegatów izb rolniczych, doradców ODR, radnych samorządów gmin, działaczy kółek rolniczych, członków komisji rolnictwa i ochrony środowiska, ratowników jednostek OSP, członków niektórych grup producenckich, rodziców dzieci wiejskich szkół i przedszkoli oraz innych osób związanych ze środowiskiem wiejskim.

Ponad 9 000 uczniów różnych klas ze średnich szkół o profilu rolniczym uczestniczyło w 228. szkoleniach, które też łączono z praktycznymi pokazami lub kończono konkursami.

Średnia frekwencja na szkoleniach wyniosła:

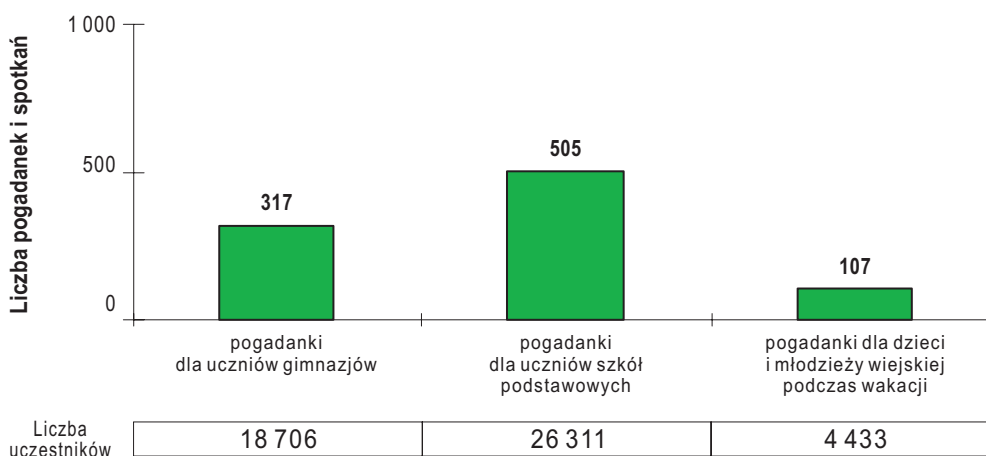
Liczba osób na jednym szkoleniu				
Dla rolników		Dla sołtysów	Dla innych osób (np. doradców ODR, delegatów IR, radnych samorządów gmin, członkiń KGW)	Dla uczniów szkół rolniczych
we wsiach	w CRR KRUS			
23	86	21	27	40

Na terenie działania 39. oddziałów regionalnych wydawano zaświadczenia o uczestnictwie w szkoleniu z zakresu wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym. Otrzymało je 16 247 osób, tj. 53% uczestników szkoleń trwających 5 i więcej godzin.

4.2. Spotkania i pogadanki dla dzieci i młodzieży wiejskiej

Wszystkie oddziały regionalne kontynuowały wśród dzieci i młodzieży działania szkoleniowe, podczas których przekazywano wiedzę o występujących zagrożeniach w środowisku wiejskim oraz pracach i czynnościach szczególnie niebezpiecznych, których nie należy powierzać dzieciom do lat 15. w gospodarstwie rolnym.

Spotkania i pogadanki dla dzieci i młodzieży wiejskiej prowadzone przez OR KRUS w 2004 roku

Odbyło się ogółem 929 spotkań i pogadań na temat zagrożeń podczas pracy i zabawy dzieci w gospodarstwie rolnym.

Uczestniczyło w nich 49 450. uczniów szkół podstawowych i gimnazjów oraz dzieci wiejskich na półkoloniach, koloniach i turnusach rehabilitacyjnych w okresie wakacyjnym, a także biorących udział w akcjach letnich.

Liczbę spotkań i pogadań o zagrożeniach podczas pracy i zabawy oraz zasadach bhp w gospodarstwie rolnym dla dzieci, przeprowadzonych przez poszczególne oddziały regionalne w 2004 roku, przedstawia poniższa tabela:

Lp.	OR KRUS	Spotkania i pogadanki dla dzieci i młodzieży							
		Dla uczniów szkół podstawowych		Dla uczniów gimnazjów		Dla dzieci podczas wakacji		Razem	
		Liczba spotkań	Liczba uczestników	Liczba spotkań	Liczba uczestników	Liczba spotkań	Liczba uczestników	Liczba spotkań	Liczba uczestników
1.	Augustów	0	0	41	1 709	0	0	41	1 709
2.	Białystok	23	898	14	822	2	41	39	1 761
3.	Bielsko-Biała	8	171	4	209	0	0	12	380
4.	Biłgoraj	14	439	23	1 307	2	40	39	1 786
5.	Bydgoszcz	22	1 690	11	1 182	0	0	33	2 872
6.	Chełm	11	990	2	116	0	0	13	1 106
7.	Ciechanów	17	161	7	184	0	0	24	345
8.	Częstochowa	9	315	1	83	0	0	10	398
9.	Gdańsk	1	60	3	88	0	0	4	148
10.	Grudziądz	6	144	9	383	4	97	19	624
11.	Jasło	8	325	10	456	16	340	34	1 121
12.	Jelenia Góra	5	205	1	65	0	0	6	270
13.	Katowice	9	613	0	0	0	0	9	613
14.	Kielce	6	544	10	707	1	16	17	1 267
15.	Konin	14	719	0	0	15	581	29	1 300
16.	Koszalin	1	60	7	977	0	0	8	1 037
17.	Kraków	5	148	1	81	0	0	6	229
18.	Legnica	3	350	2	170	0	0	5	520
19.	Lublin	12	515	6	328	0	0	18	843
20.	Łódź	5	476	0	0	0	0	5	476
21.	Nowy Sącz	5	364	8	638	0	0	13	1 002
22.	Olsztyn	4	275	6	142	0	0	10	417
23.	Opatów	13	947	4	725	4	350	21	2 022
24.	Opole	12	650	2	231	4	284	18	1 165
25.	Ostrołęka	4	194	2	194	0	0	6	388
26.	Ostrów Wlkp.	14	769	5	369	2	136	21	1 274
27.	Piła	6	775	1	24	0	0	7	799
28.	Płock	11	703	1	100	2	96	14	899
29.	Poznań	9	365	2	78	26	1 077	37	1 520
30.	Przeworsk	4	224	1	120	2	464	7	808
31.	Radom	3	327	5	296	0	0	8	623
32.	Radzyń Podl.	6	321	0	0	2	65	8	386
33.	Rawicz	17	970	1	41	0	0	18	1 011
34.	Rzeszów	8	368	4	147	6	174	18	689
35.	Siedlce	33	1 589	15	856	9	225	57	2 670
36.	Słupsk	0	0	1	120	0	0	1	120
37.	Sulęcín	11	390	6	230	0	0	17	620
38.	Szczecin	14	923	0	0	0	0	14	923
39.	Sztum	10	512	0	0	0	0	10	512
40.	Tarnów	7	341	1	27	1	40	9	408
41.	Tomaszów Maz.	0	0	20	453	1	75	21	528
42.	Wałbrzych	6	972	3	892	0	0	9	1 864
43.	Warszawa	32	649	2	66	0	0	34	715
44.	Włocławek	22	1 742	4	370	3	171	29	2 283
45.	Wrocław	3	432	3	454	3	120	9	1 006
46.	Zambrów	47	2 059	61	2 744	1	20	109	4 823
47.	Zduńska Wola	5	225	2	109	1	21	8	355
48.	Zielona Góra	5	233	0	0	0	0	5	233
49.	Żyrardów	15	158	5	413	0	0	20	571
	Ogółem	505	26 311	317	18 706	107	4 433	929	49 450

Podczas spotkań omawiano wypadki jakim ulegają dzieci w związku z pomocą w gospodarstwach rodziców oraz sposoby ich zapobiegania. Uczono też podstawowych zasad pierwszej pomocy przedmedycznej. Pokazywano odzież ochronną, niezbędną przy pracach rolniczych. Wyświetlano film pt. „Praca i zabawa bywają niebezpieczne” i wręczano kolorowo ilustrowane książeczki o zagrożeniach i pracach niebezpiecznych dla dzieci, ulotki o wypadkach dzieci w gospodarstwach rolnych oraz znaczki odblaskowe.

Fot. OR w Białymstoku (PT w Hajnówce)

Dzieci ze Szkół Podstawowych w Czyżach i Klejnikach wiedzą, że światełka odblaskowe zwiększają ich bezpieczeństwo w drodze do szkoły.

fot. OR w Opolu

Uczniowie Publicznego Gimnazjum w Tarnowie Opolskim podczas pokazu ratownictwa przedmedycznego przeprowadzonego przez ratowników Ochotniczej Straży Pożarnej.

fot. OR w Opolu

Uczniowie Szkoły Podstawowej w Bukowiu uczestniczą w pokazie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

Fot. OR w Pile

W 6. spotkaniach na półkoloniach organizowanych przez Stowarzyszenie Młodych Wielkopolan uczestniczyło 775 dzieci, mieszkańców wsi z powiatu wągrowieckiego. Cykl spotkań przebiegał pod hasłem „BEZPIECZNIE, SŁODKO i WESOŁO”.

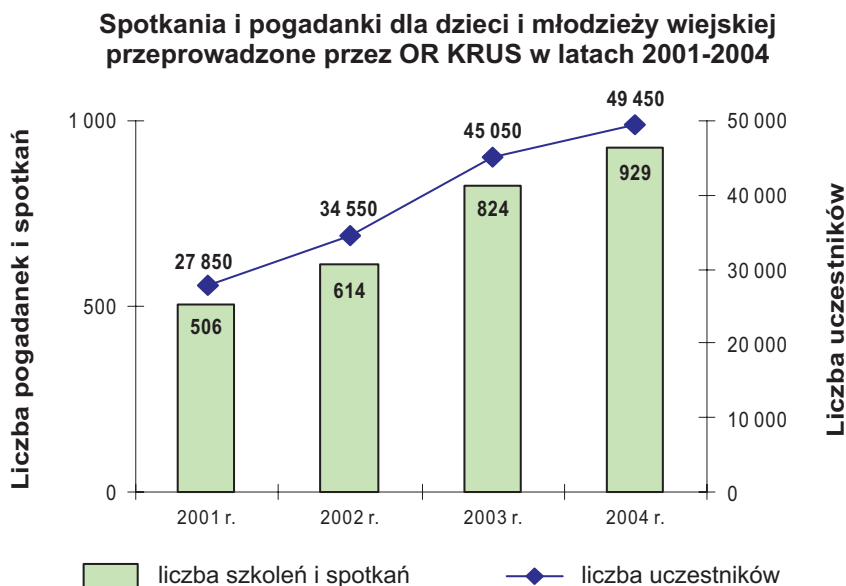

Fot. OR w Białymstoku (PT w Sokółce)

Kolorowe wydawnictwa dla dzieci cieszą się dużym zainteresowaniem. Uczniowie ze Szkoły Podstawowej w Kuźnicy z książeczkami nt. zagrożeń podczas pracy i zabawy dzieci w gospodarstwie rolnym, które otrzymali na szkoleniu.

Co roku liczba działań szkoleniowych dla dzieci wzrasta. W 2004 roku przeprowadzono ich o 105 więcej niż w 2003 roku (wzrost o 12,7%), o 315 więcej niż w 2002 roku (wzrost o 51%) i o 423 niż w 2001 roku (wzrost o 83%), co obrazuje poniższy wykres:

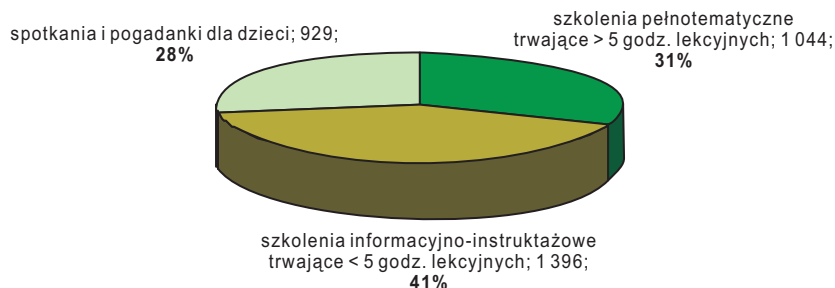

4.3. Szkolenia, spotkania i pogadanki o bhp w gospodarstwie rolnym

Ogółem w 2004 roku jednostki organizacyjne KRUS przeprowadziły 3 369 szkoleń i spotkań szkoleniowych poświęconych zagrożeniom i zasadom ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym, tj. o 12,7% więcej niż w roku poprzednim.

Uczestniczyło w nich 114 150. ubezpieczonych rolników, członków ich rodzin oraz innych osób.

Liczba szkoleń i spotkań z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym przeprowadzonych przez OR KRUS w 2004 roku

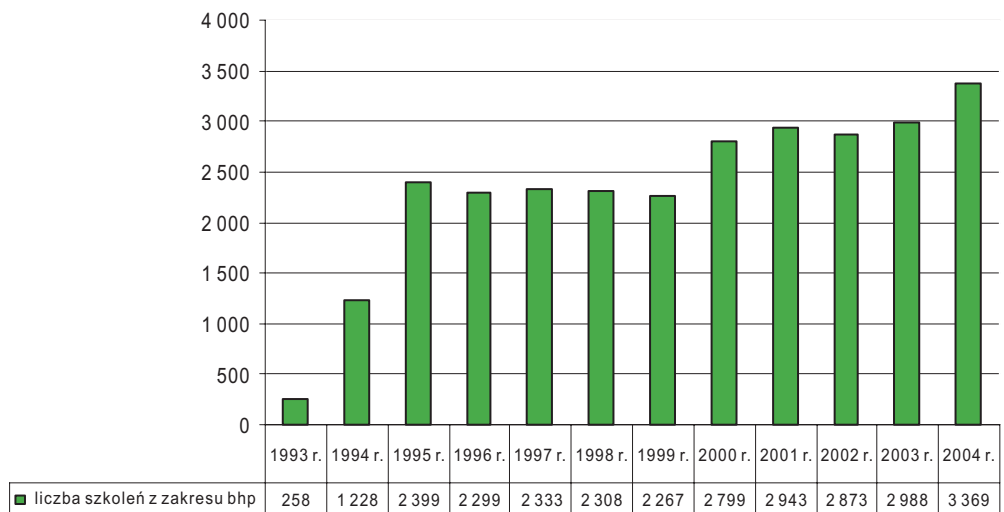

Szkolenia informacyjno-instruktażowe, z uwagi na krótszy czas ich trwania, cieszyły się większym zainteresowaniem ze strony mieszkańców wsi niż szkolenia pełnotematyczne. Często były łączone ze szkoleniami prowadzonymi jednocześnie przez inne podmioty pracujące na rzecz rolnictwa.

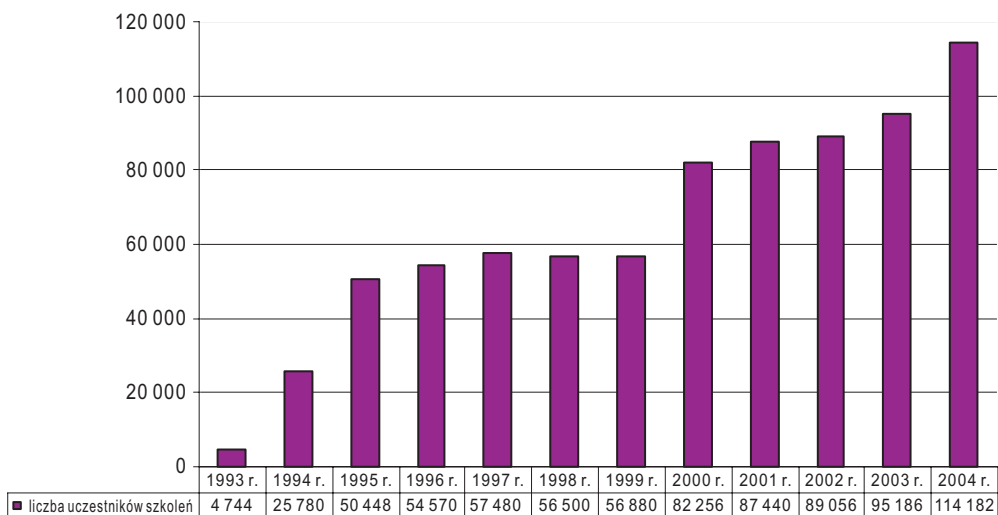
Liczba szkoleń pełnotematycznych, trwających 5 i więcej godzin lekcyjnych nieznacznie obniżyła się - o 2,8% w stosunku do roku ubiegłego. Tendencja zmniejszania się liczby szkoleń dłuższych na rzecz szkoleń krótszych utrzymuje się od kilku lat.

Liczbę szkoleń i spotkań z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym oraz ich uczestników, na przestrzeni dwunastoletniego okresu prowadzenia przez OR KRUS tej formy działalności prewencyjnej, przedstawiają poniższe wykresy:

Liczba szkoleń i spotkań z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym przeprowadzonych przez OR KRUS w latach 1993-2004

Liczba uczestników szkoleń i spotkań z zakresu bhp przeprowadzonych przez OR KRUS w latach 1993-2004

5. Upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami zawodowymi oraz zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

5.1. Wydawnictwa i inne materiały popularyzatorskie

W celu wykorzystania w pracy prewencyjnej Kasy, przekazania rolnikom i ich dzieciom:

- wznowiono wydanie 9. tytułów broszur, nt. bezpiecznej pracy oraz z wyrobami zwiększającymi bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym i oznaczonymi *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS*, w ogólnym nakładzie 278,5 tys. egzemplarzy:

- wydrukowano w nakładzie 240 tys. egzemplarzy 6 prewencyjnych ulotek opracowanych w ramach wieloletniego programu SPR-1 pn. „Bezpieczeństwo i ochrona zdrowia człowieka w środowisku pracy” (za zgodą MRiRW):

- wydrukowano po 50 tys. egzemplarzy dwóch książeczek dla dzieci, do których Kasa zakupiła majątkowe prawa autorskie:

- opracowano i wydano w nakładzie 100 tys. egzemplarzy kalendarz dla rolników na 2005 rok, przedstawiający zagrożenia wypadkowe i sposoby zapobiegania upadkom osób:

5.2 Olimpiady, konkursy i quizy wiedzy o zasadach bhp w gospodarstwie rolnym

Ogółem oddziały regionalne przeprowadziły 1 023 różnego rodzaju konkursy ze znajomości zasad ochrony zdrowia i życia oraz zagrożeń występujących w gospodarstwie rolnym. Uczestniczyło w tych konkursach ponad 48 300. rolników, członków aktywu wiejskiego, uczniów szkół rolniczych, gimnazjów i szkół podstawowych oraz dzieci i młodzieży wiejskiej.

Liczbę konkursów i ich uczestników przedstawiają poniższe tabele:

OR KRUS	KONKURSY WIEDZY O BHP W ROLNICTWIE organizowane dla rolników i członków aktywu wiejskiego								Udział w organizacji konkursów z elementami bhp	
	podczas masowych impres rolniczych		na zakończenie szkoleń		za pośrednictwem mediów		pozostałe konkursy		l. konk.	l. uczestn.
	l. konk.	l. uczestn.	l. konk.	l. uczestn.	l. konk.	l. uczestn.	l. konk.	l. uczestn.		
OGÓŁEM	102	4 150	196	3 744	13	318	24	649	15	283

OR KRUS	Olimpiady i konkursy wiedzy				Konkursy plastyczne				Inne konkursy	
	Dla uczniów średnich szkół rolniczych			Dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów					Dla dzieci i młodzieży wiejskiej	
	l. konk.	l. uczestn.	l. szkół	l. konk.	l. uczestn.	l. konk.	l. uczestn.	l. szkół	l. konk.	l. uczestn.
OGÓŁEM	81	4 543	198	198	11 451	353	19 692	1 075	41	3 488

5.3. Działania w zakresie dbałości rolników o estetykę i poprawę warunków pracy w obejściach gospodarskich

Po raz drugi przeprowadzono trzyetapowy **Ogólnokrajowy Konkurs „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”**. Konkurs, podobnie jak w roku poprzednim, przebiegał pod honorowym patronatem Pana Aleksandra Kwaśniewskiego - Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, a patronat medialny objęły TVP i Polskie Radio, popularyzując regulamin Konkursu i jednocześnie promując zasady bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym.

Organizatorami drugiej edycji Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne 2004, oprócz KRUS, byli: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwowa Inspekcja Pracy, Agencja Nieruchomości Rolnych, Krajowy Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych, Krajowa Rada Izb Rolniczych, a na etapach regionalnych i wojewódzkich do organizacji włączały się Ośrodki Doradztwa Rolniczego, Straż Pożarna, Policja, przedstawiciele samorządów terytorialnych i instytucje pozarządowe.

Do Konkursu przystąpiło 1 665 gospodarstw indywidualnych (w 2003 roku - 1 555 gospodarstw) i 110 gospodarstw wielkotowarowych (w 2003 roku - 103 gospodarstwa).

Komisje - na wszystkich etapach przebiegu Konkursu oceniały porządek w obrębie podwórzy, stan budynków inwentarskich i gospodarczych, wyposażenie

maszyn i urządzeń w osłony, podpory i inne zabezpieczenia, stan zabezpieczeń przy pilarkach tarczowych, warunki bytowania i obsługi zwierząt gospodarskich oraz stosowanie i jakość środków ochrony osobistej.

Zwracano uwagę na bardzo ważny element jakim jest udział dzieci w wykonywaniu czynności związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego i stosowania zabezpieczeń przed dostępem dzieci w strefy zagrożeń wypadkowych obejmujących gospodarstwa oraz maszyn i urządzeń rolniczych. Oceniano też estetykę gospodarstw i usprawnienia wprowadzane przez właścicieli w zakresie poprawy bezpieczeństwa.

Centralna Komisja Konkursowa oceniła szesnaście finałowych gospodarstw, które zostały wytypowane (po jednym) z każdego etapu wojewódzkiego i wyłoniła pięć najbezpieczniejszych.

Laureatami Konkursu w kategorii gospodarstw indywidualnych zostali:

I. miejsce - Joanna i Adam Szymańscy z miejscowości Łukawa (województwo świętokrzyskie), prowadzący 29 hektarowe gospodarstwo. Zajmują się hodowlą trzody chlewnej i produkcją roślinną głównie pod potrzeby paszowe.

Otrzymali nagrodę - ciągnik rolniczy Zetor 3320 Turbo Eko - ufundowany przez Prezesa KRUS. Państwo Szymańscy dbają o ład, porządek i bezpieczeństwo w swoim gospodarstwie.

Przeprowadzanie zwierząt w klatkach na kółkach odbywa się dla nich bezstresowo, a dla obsługującego - bezpiecznie.

Przewód wentylacyjny chlewni wykorzystywany jako otwór zrzutowy słomy z poddasza użytkowego budynku - do pomieszczenia gdzie przebywają zwierzęta.

II. miejsce - Urszula i Piotr Młotek z miejscowości Kryry (województwo śląskie), którzy prowadzą gospodarstwo o powierzchni 50 ha. Zajmują się produkcją roślinną i hodowlą trzody chlewnej w cyklu zamkniętym.

Jako nagrodę otrzymali samochód osobowo-dostawczy Fiat PANDA, ufundowany przez Krajowy Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych. Wykorzystują własne pomysły, aby poprawić bezpieczeństwo i uczynić pracę lżejszą.

III miejsce - Alojzy i Rafał Zalewscy z miejscowości Łowin (województwo kujawsko-pomorskie). Ojciec z synem zajmują się produkcją roślinną i hodowlą tuczników, gospodarują na obszarze 140 ha. W nagrodę otrzymali talon wartości

Dziecięcy park maszynowy w nienagannym porządku.

3000 zł do zrealizowania w firmie GRENE w Bydgoszczy – ufundowany przez Krajową Radę Izb Rolniczych oraz zaprawiarkę do nasion „AGATA” ufundowaną przez firmę AGRALEX i przenośnik ślimakowy T - 206/2 ufundowany przez POM Augustów.

Państwo Zalewscy zasady bezpieczeństwa pracy w gospodarstwie wpajają dzieciom już od najmłodszych lat, uważając, że poprzez zabawę można również osiągnąć oczekiwany rezultat bezpieczeństwa.

Wyróżnienia przyznano:

- Barbarze i Krzysztofowi Jaroma - z miejscowości Nowe Stożło (województwo podlaskie).

Laureaci prowadzą gospodarstwo o powierzchni 40 ha i zajmują się hodowlą trzody chlewnej.

Otrzymali kosiarkę bębnową Z 010 ufundowaną przez firmę SaMASZ i opryskiwacz Pilmet CAR 100S ufundowany przez firmę Pilmet.

Pan Jaroma przy wykonanej przez siebie linii do przygotowania pasz sypkich dla trzody.

- Bogumile i Wiktorowi Grochowski - z Justynowa (województwo mazowieckie).

Wyróżnieni prowadzą gospodarstwo o powierzchni 16,93 ha i zajmują się produkcją warzywniczą.

Jako nagrodę otrzymali siewnik precyzyjny „ALEX-2” ufundowany przez firmę WEREMCZUK i sadzarkę dwurzędową do rozsady ufundowaną przez firmę KRUKOWIAK.

Pan Grochowski przy wykonanej przez siebie przyczepie do przewozu warzyw w sposób bezpieczny i ekologiczny.

Finał i podsumowanie Ogólnokrajowego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne 2004 z udziałem laureatów, przedstawicieli współorganizatorów i fundatorów nagród odbyło się podczas Międzynarodowych Targów Rolniczych Polagra-Farm w Poznaniu.

Ponadto 13 oddziałów regionalnych współuczestniczyło w organizacji **innych konkursów**, w których oceniano stan bezpieczeństwa ogółem 826 gospodarstw. Np. OR w Warszawie w konkursach gminnych pn. „Gospodarstwo rolne bezpieczne dla człowieka i środowiska naturalnego”.

Uroczystości podsumowania konkursów i wręczenia nagród miały miejsce na spotkaniach organizowanych w siedzibach oddziałów regionalnych lub na targach rolniczych i imprezach okolicznościowych takich jak: festyny, dożynki, pikniki ekologiczne, narady sołtysów czy sesje rad gmin.

Przeglądy gospodarstw i prac polowych prowadzono w 16. oddziałach regionalnych, najczęściej wspólnie z pracownikami PIP w ramach akcji żniwnej. Wizytowano też gospodarstwa podczas intensywnych prac wiosennych i jesiennych. Prowadzono przeglądy gospodarstw przed szkoleniami, na których przekazywano zaobserwowane nieprawidłowości i sposoby ich likwidacji.

5.4. Popularyzacja zasad bezpiecznej pracy za pośrednictwem środków masowego przekazu - artykułów prasowych, audycji radiowych oraz telewizyjnych, a także internetu

Publikacje o tematyce bhp w rolnictwie ukazywały się w prasie lokalnej, regionalnej i rolniczej, a także biuletynach urzędów gmin i izb rolniczych. Nagrywano i emitowano wiele audycji radiowych i telewizyjnych. Współpracowano z dziennikarzami dostarczając im niezbędnych materiałów do przedstawiania skali, okoliczności i przyczyn wypadków, zasad bhp oraz promujących podejmowane działania prewencyjne. Na łamach gazet i czasopism oraz przez radio ogłaszano i prowadzono konkursy wiedzy z zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym. Zasady ochrony zdrowia i życia, wykaz prac szczególnie niebezpiecznych, dla dzieci do lat 15., wykaz wyrobów oznaczonych Znakiem Bezpieczeństwa KRUS i wyrobów zwiększających bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym, informacje o działaniach prewencyjnych Kasy oraz regulaminy konkursów „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne” i „W rolnictwie można pracować bezpieczniej” i ich rozstrzygnięcia znajdują się na stronie internetowej KRUS.

Liczbę publikacji prewencyjnych, które ukazały się w lokalnych mediach, autorstwa inspektorów oddziałów regionalnych i pracowników Biura Prewencji i Rehabilitacji oraz dzięki ich inspiracji, obrazuje poniższa tabela:

2004 r.	Artykuły prasowe		Audycje radiowe		Audycje tv	
	liczba publikacji	liczba tytułów	liczba audycji	liczba redakcji	liczba audycji	liczba redakcji
OR KRUS	591	257	132	53	54	35
Biuro Prewencji i Rehabilitacji	19	13	49	1	2	1

Oddziały współpracowały z rozgłośniami radiowymi. OR w Biłgoraju z rozgłośnią radiową Katolickie Radio Zamość w nagrywaniu cyklicznych, krótkich audycji na rzecz zapobiegania wypadkom. OR w Lublinie z Radiem Lublin, gdzie w cotygodniowej audycji „Ku przestrodze” wskazywano różnego rodzaju zagrożenia, okoliczności i przyczyny wypadków oraz prowadzono wywiady z osobami poszkodowanymi. Pod patronatem Radia Lublin organizowano konkursy plastyczne dla dzieci.

Na publikacje prasowe, radiowe i telewizyjne poświęcone bezpieczeństwu pracy przeprowadzono X edycję konkursu „W rolnictwie można pracować bezpieczniej”, oceniając 65 artykułów prasowych, 37 audycji radiowych i 3 audycje telewizyjne.

5.5. Udział w masowych imprezach rolniczych

Oddziały uczestniczyły w:

- Międzynarodowych Targach Rolniczych POLAGRA-FARM w Poznaniu,
- Międzynarodowych Targach Techniki Rolniczej AGROTECH w Kielcach,
- Dożynkach Prezydenckich w Spale,
- Dożynkach Jasnogórskich w Częstochowie,
- wojewódzkich, powiatowych i gminnych imprezach dożynkowych,
- regionalnych targach i wystawach rolniczych,
- festynach i piknikach,
- Dniach Otwartych Drzwi w ODR-ach.

Podczas tych imprez z myślą o rolnikach i ich dzieciach organizowano konkursy, pokazy bezpiecznej pracy, dokonywano podsumowania i wręczania nagród laureatom różnych etapów konkursów na bezpieczne gospodarstwo rolne, przygotowywano stoiska informacyjne Kasy.

fol. OR w Kielcach

Targi Agrotech,

fol. OR w Częstochowie

Dożynki Jasnogórskie,

fol. OR w Sztumie

*Dożynki powiatowe
w Starym Dzierzgoniu.*

Oddziały regionalne wystawiły ogółem 280 stoisk KRUS, prezentując na nich materiały popularyzatorskie, odzież ochronną, ochrony osobiste i inne wyroby zwiększające bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym. Według danych oddziałów regionalnych stoiska odwiedziło prawie 143 tys. osób.

Sprawdzonej formą oddziaływania na rolników i cieszącą się ich zainteresowaniem były różnego rodzaju **pokazy, szczególnie wymiany osłon wałów przegubowo-teleskopowych, bezpiecznego użytkowania pił do cięcia drewna, udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, a także środków ochrony osobistej i pokazy odzieży roboczej.**

OR KRUS	Wymiana osłon wałów przegubowo-teleskopowych			Pokazy bezpiecznego użytkowania pił do cięcia drewna		Inne pokazy np. udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej	
	Liczba pokazów	Liczba wymienionych osłon	Liczba uczestników	Liczba pokazów	Liczba uczestników	Liczba pokazów	Liczba uczestników
OGÓLEM	31	2 067	1 486	82	3 081	31	1 650

Wymiany osłon dokonywali głównie pracownicy Lubelskiej Fabryki Maszyn Rolniczych, a pokazy prawidłowego cięcia drewna (większość dotyczyła pił łańcuchowych) organizowano przy współpracy przedstawicieli firmy Husqvarna i Stihl.

Przedstawiciele oddziałów regionalnych oraz Biura Prewencji i Rehabilitacji brali **udział w seminariach, konferencjach naukowych oraz różnego rodzaju spotkaniach**, poświęconych wypadkom w rolnictwie i problemom bezpieczeństwa i ochrony pracy. Uczestników zapoznawano ze skalą wypadków i prowadzonymi działaniami prewencyjnymi, wygłaszając przygotowane referaty i wystąpienia. W 2004 roku Kasa była współorganizatorem:

- Seminarium Naukowo-Szkoleniowego nt. *Zasady udziału dzieci w pracach rodzinnego gospodarstwa rolnego* dla nauczycieli wiejskich szkół podstawowych powiatu zamojskiego w ODR Sitno (3.02.2004 r.);
- X Międzynarodowej Konferencji Naukowej nt. *Problemy intensyfikacji produkcji zwierzęcej z uwzględnieniem ochrony środowiska i standardów UE* w IBMER w Warszawie (21-22.09.2004 r.);
- XI Międzynarodowego Seminarium Ergonomii, Bezpieczeństwa i Higieny Pracy nt. *Skażenie środowiska pracy i bytowania w rolnictwie* w Instytucie Medycyny Wsi w Lublinie (18-20.10.2004 r.);
- Konferencji pn. *Problematyka bezpieczeństwa, ergonomii oraz ekologii w użytkowaniu maszyn i ciągników rolniczych* w Państwowym Instytucie Maszyn Rolniczych w Poznaniu (28.10.2004 r.).
Ponadto wzięto udział w:
- Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Technicznej, towarzyszącej Targom „Agrotech” w Kielcach nt. *Infrastruktura techniczna wsi w aspekcie zrównoważonej produkcji rolniczej*, organizowanej przez IBMER (11-12.03.2004 r.);
- XX Międzynarodowym Seminarium Wykładowców Ergonomii nt. *Dylematy i wyzwania współczesnej edukacji i badań z zakresu ergonomii i bezpieczeństwa pracy*, organizowanym przez Polską Akademię Nauk, Polskie Towarzystwo Ergonomiczne Politechnikę Poznańską i Państwową Inspekcję Pracy w Białowieży (19-22.09.2004 r.).

6. Oddziaływanie na rzecz właściwej produkcji oraz dystrybucji bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie i ochron indywidualnych

W ramach podejmowania starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników, Prezes KRUS od dnia 01. stycznia 1995 roku wyrobom bezpiecznym (maszynom i urządzeniom o ponadstandardowym poziomie bezpieczeństwa lub innym wyrobom zwiększającym bezpieczeństwo pracy rolniczej) nadaje własny „Znak Bezpieczeństwa KRUS”. Znak ten nadawany jest w oparciu o „Regulamin przyznawania Znak Bezpieczeństwa KRUS”, który określa warunki ubiegania się, przyznawania i jego odbierania. Procedura przyznawania Znak Kasy jest procedurą niekomercyjną, co oznacza, że KRUS za nadanie tego Znak nie pobiera opłat.

W 2004 roku „Regulamin przyznawania Znak Bezpieczeństwa KRUS” znowelizowano w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej - wystąpiły zmiany prawne, obowiązujące po 01. maja br., a dotyczące bezpieczeństwa maszyn i innych środków (z których korzystają również rolnicy) oraz odpowiedzialności dostawców (producentów, importerów i sprzedawców) tych wyrobów.

Zmiany obowiązujących przepisów w RP mają wpływ na dobrowolną atestację wyrobów na Znak Kasy. Nie ma już obowiązkowego znaku bezpieczeństwa „B”. Od 1 maja 2004 roku obowiązuje znak „CE”.

Podczas czterech posiedzeń Komisji Kwalifikującej wyroby do Znak Kasy znowelizowano „Regulamin ...” oraz pozytywnie zaopiniowano 8 wniosków (od 7 producentów) o przyznanie Znak Kasy dla 30. wyrobów, to jest dla:

1. Przyczepianych opryskiwaczy sadowniczych „AGROLA”, produkcji ZHP „AGROLA” w Płatkownicy k/Sadownego (zezwolenie nr 32/2004 z dnia 16. stycznia 2004 roku);
2. Przenośników pneumatycznych do ziarna z napędem elektrycznym, produkowanych w POM Spółka z o.o. w Augustowie (zezwolenie nr 33/2004 z dnia 05. marca 2004 roku);
3. Zawieszanych kosiarek rotacyjnych 2.bębnowych tylnych, produkowanych w Firmie „SaMASZ” w Białymstoku (zezwolenie nr 34/2004 z dnia 05. marca 2004 roku);
4. Zawieszanych siewników zbożowych „POZNANIAK 6”, produkcji PPHU „ROLMASZ” Spółka z o.o. w Kutnie (zezwolenie nr 35/2004 z dnia 05. marca 2004 roku);
5. Przyczepianych opryskiwaczy polowych „PILMET 1600”, produkcji FMR „PILMET” S.A. we Wrocławiu (zezwolenie nr 36/2004 z dnia 05. marca 2004 roku);
6. Przyczepianej prasy zwijającej „GALLA” Z 562, produkcji „METAL-FACH” Spółka z o.o. w Sokółce (zezwolenie nr 37/2004 z dnia 01. września 2004 roku);
7. Zawieszanych opryskiwaczy polowych serii „PILMET 1000 ZAW”, produkowanych w FMR „PILMET” S.A. we Wrocławiu (zezwolenie nr 38/2004 z dnia 05. października 2004 roku);
8. Półzawieszanych opryskiwaczy polowych serii „APOLLO”, produkowanych w KFMR „KRUKOWIAK” Spółka z o.o. w Brześciu Kujawskim (zezwolenie nr 39/2004 z dnia 05. października 2004 roku).

Prezes Kasy wręczył przedstawicielom producentów zezwolenia i statuetkę „Dobrosław” podczas Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej „AGROTECH 2004” w Kielcach i Targów Rolniczych „POLAGRA-FARM 2004” w Poznaniu. Szczegółowy wykaz wyrobów oznaczonych **Znakiem KRUS** w 2004 roku przedstawia załącznik nr 29.

Inną formą oddziaływania na rzecz właściwej produkcji jest przyznawane przez Prezesa Kasy wyróżnienie targowe pn. „DOBROŚLAW” za „*Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*”. Prezes Kasy przyznał ogółem 47 wyróżnień targowych dla 40. dostawców (producentów i importerów) 73. typów wyrobów (52. grup wyrobów).

W 2004 roku nie przyznano wyróżnień targowych.

Zgodnie z artykułem 56. ustawy o u.s.r. w 2004 roku kontynuowano rozpoczęte w latach ubiegłych **postępowania regresowe** wobec:

- 1) Właściciela Przedsiębiorstwa „AKPIL” w Pilźnie, producenta wadliwych sadzarek S 227 z nieosłoniętymi zespołami wysadzającymi typu łańcuchowo-czerpakowego. Trwające 7 lat postępowanie sądowe zakończyło się korzystnym dla Kasy wyrokiem, którego efektem było uruchomienie produkcji bezpiecznych sadzarek S 227 z niedemontowalnymi osłonami.

2) Spółki „EXPOM” w Krośniewicach, producenta wadliwego zawieszanego zestawu (agregatu) do uprawy ściernisk U 127/7. Producent przyjął argumenty iż wyłączną przyczyną wypadku była wada konstrukcyjna i dokonał zwrotu wypłaconego rolnikowi przez KRUS świadczenia. Na żądanie poszkodowanego rolnika producent usunął wadę agregatu.

Kontynuowano sześć **postępowań prewencyjnych**, rozpoczętych w latach ubiegłych:

Postępowania prowadzono wobec:

- producentów wadliwych sadzarek do ziemniaków z nieosłoniętymi zespołami wysadzającymi typu łańcuchowo-czerpakowego produkcji:
 - PPUH „Bomet” w Węgrowie, producenta wadliwych sadzarek S 239,
 - „MET - CHEM” w Pilźnie k/Dębicy, producenta wadliwych sadzarek S 225,
 - „INSPRO” ze Słupna k/Płocka; producenta wadliwych sadzarek S 201,
 - Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Łodzi - Centrum Kształcenia Zawodowego w Przedborzu, producenta wadliwych sadzarek S 230;
- producentów wadliwych mieszalników pasz sypkich:
 - „Barmet PLUS” z Garbatki k/Rogoźna,
 - „Zakładu Ślusarskiego” z Bieganowa k/Radziejowa.

Wdrożono postępowania prewencyjne wobec dwóch producentów wozów asenizacyjnych:

- „MEPROZET KOŚCIAN” S.A.,
- PUP „POMOT” Spółka z o.o. w Chojnie.

W latach 1993-2004 Kasa zakwestionowała jakość ponad 350. typów maszyn i urządzeń oraz innych wyrobów, których wady były wyłączną, główną lub towarzyszącą błędem użytkowania przyczyną wypadków. O wadliwych wyrobach (będących przedmiotem postępowań regresowych i prewencyjnych) informowano zainteresowane instytuty i uczelnie.

Kasa podejmowała **działania promujące wyroby bezpieczne** - oznaczone „Znakiem Bezpieczeństwa KRUS” i wyroby posiadające wyróżnienia targowe:

- podczas Targów i innych imprez rolniczych;
- podczas szkoleń i spotkań z rolnikami;
- na Konferencjach, Seminariach, Sympozjach itp.;
- w publikacjach (czasopisma i wydawnictwa KRUS, uczelni oraz instytutów);
- w internecie.

Fot. OR w Chełmie

Ubranie robocze i zestaw ochronny do pracy ze środkami ochrony roślin eksponowany w sali obsługi interesanta OR w Chełmie.

Uaktualniono broszury: „*Wyroby oznaczone Znakiem Bezpieczeństwa KRUS*” w nakładzie 34.000 egz. i „*Wyroby zwiększające bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*” w nakładzie 32.500 egz. przeznaczone dla rolników i uczniów, uczestniczących w szkoleniach oraz osób odwiedzających stoiska Kasy podczas różnych imprez rolniczych.

Oddziały regionalne prowadziły analizy wpływu użytkowania maszyn na powstawanie wypadków przy pracy rolniczej i opracowały opinie nt. wyrobów, których producenci ubiegali się o przyznanie „*Znaku Bezpieczeństwa KRUS*”. Opinie obejmowały również uwagi handlowców oraz rolników użytkujących te wyroby.

Pracownicy ds. prewencji:

- nawiązywali kontakty z dostawcami wyrobów bezpiecznych, m.in. w celu pozyskania nagród dla laureatów konkursów - rolników i uczniów;
- informowali producentów i dostawców wyrobów o możliwości ubiegania się o przyznanie „*Znaku Bezpieczeństwa KRUS*”;
- informowali przedstawicieli przedsiębiorstw zajmujących się sprzedażą artykułów do produkcji rolnej o potrzebie wprowadzenia do handlu wiejskiego ubrań i obuwia roboczego i innych ochron indywidualnych;
- sporządzali wykazy przedsiębiorstw handlowych, w których dostępne były wyroby bezpieczne (oznaczone Znakiem Kasy i posiadające wyróżnienia targowe Prezesa KRUS) oraz środki ochrony pracy; wykazy te były wykorzystywane m.in. podczas szkolenia rolników.

7. Popularyzowanie wśród dzieci i młodzieży wiejskiej wykazu prac szczególnie niebezpiecznych, których nie powinny wykonywać dzieci do lat 15

Mimo, iż ustawa z dnia 2.04.2004 roku pozbawiła dzieci rolnika do 15. roku życia prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej, Kasa w dalszym ciągu prowadziła działalność prewencyjną wśród dzieci wiejskich, które często ulegają wypadkom w trakcie pomocy rodzicom oraz w czasie zabaw na terenie gospodarstw rolnych, stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia.

Oddziały regionalne kontynuowały w szerokim zakresie działania zapobiegające wypadkom wśród dzieci wiejskich. Przeprowadzono szereg różnych działań popularyzujących wśród dzieci i młodzieży zasady ochrony zdrowia i życia oraz wykaz prac szczególnie niebezpiecznych, których nie powinny wykonywać dzieci do lat 15. w gospodarstwie rolnym.

Odbyło się ponad 929 spotkań i pogadanek o zagrożeniach występujących podczas pracy i zabawy w gospodarstwie rolnym, w których wzięło udział 26 300 uczniów ze szkół podstawowych, 18 700 gimnazjalistów i około 4 500 dzieci - uczestników kolonii, półkolonii, turnusów rehabilitacyjnych i akcji letnich.

W 592. różnego typu konkursach ponad 34 600 dzieci rozwiązywało testy i krzyżówki, wykonywało prace plastyczne, układało hasła, tworzyło i pisało opowiadania, wiersze oraz piosenki, robiło zdjęcia, a także brało udział w inscenizacjach związanych z bezpieczeństwem życia na wsi. Liczba tych działań wzrosła o 13% w porównaniu do 2003 roku.

Ponadto dla dzieci przeprowadzano pokazy, turnieje i zawody, dzięki którym wpajano nawyki bezpiecznego korzystania z dróg publicznych, a przy tym bezpiecznego użytkowania ciągników rolniczych, kombajnów, oraz bezpiecznej zwózki płodów, uczono udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

Np. Oddział Regionalny w Ciechanowie wspólnie ze Starostwem Powiatowym, Strażą Pożarną i Polskim Czerwonym Krzyżem w Działdowie zorganizowały dla młodzieży zawody pod hasłem *Wypadki w rolnictwie - pierwsza pomoc*. Młodzi ratownicy z trzynastu pięciosobowych drużyn udzielali pomocy podczas zainscenizowanych zagrożeń:

Fot. OR w Ciechanowie

Pochwycenie ręki przez nieosłonięty wałek przekazu mocy.

Fot. OR w Ciechanowie

Uraz na pilarsce tarczowej.

Fot. OR w Ciechanowie

Pomoc osobie zatrutej chemicznymi środkami ochrony roślin.

Z myślą o dzieciach wydrukowano dwie kolorowe książeczki *Jak bezpiecznie pomagać rodzicom w gospodarstwie rolnym* oraz *Dozwolone od lat 16-stu*, które wręczano dzieciom i popularyzowano na imprezach masowych. Wydawnictwa te

Fot. OR w Katowicach

Wystawa najlepszych prac konkursowych w Domu Kultury w Siewierzu.

oraz wykaz prac szczególnie niebezpiecznych przekazywano do szkół wiejskich celem wykorzystania przez nauczycieli na lekcjach oraz wyłożenia w czytelnich.

Organizowano w szkołach, domach kultury, na piknikach i festynach wystawy prac plastycznych wykonanych przez dzieci nt. zagrożeń występujących podczas pracy i zabawy w gospodarstwie rolnym.

Prowadzono wspólnie z nauczycielami lekcje pokazowe dla uczniów, wykorzystując podręcznik pod redakcją Stanisława Lachowskiego *Scenariusze zajęć w wiejskiej szkole podstawowej* wydany przez Instytut Medycyny Wsi w Lublinie.

Kontynuowano starania o wprowadzanie do programu zajęć w szkołach wiejskich tematów poświęconych bezpieczeństwu pracy w gospodarstwie rolnym i *Programu edukacji dzieci wiejskich w szkołach podstawowych pt. Zasady udziału dzieci w pracach rodzinnego gospodarstwa rolnego*. Podpisywano stosowne w tej sprawie porozumienia. OR w Biłgoraju zorganizował Seminarium Naukowo-Szkoleniowe *Zasady udziału dzieci w pracach rodzinnego gospodarstwa rolnego* dla nauczycieli wiejskich szkół podstawowych z powiatu zamojskiego.

Przekazywano nauczycielom materiały popularyzatorskie - broszury, ulotki, plakaty, filmy, informacje i analizy wypadków przy pracy rolniczej - zachęcając do podawania tej wiedzy uczniom.

8. Współpraca z Ochotniczą Strażą Pożarną

Porozumienie zawarte pomiędzy Prezesem Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego a Prezesem Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej miało na celu zmniejszenie skutków wypadków przy pracy rolniczej. Współpraca pomiędzy KRUS i OSP dotyczyła przede wszystkim wdrażania systemu ratownictwa przedlekarskiego w rejonach wiejskich i wyposażanie jednostek OSP w zestawy ratownictwa przedmedycznego.

Fot. OR w Żyrardowie

Za pośrednictwem oddziałów regionalnych przekazano nieodpłatnie jednostkom OSP ogółem 391 zestawów ratownictwa przedlekarskiego, w tym w 2004 roku - 85 zestawów.

W ramach zawartych w umowach ustaleń dotyczących darowizn, zobowiązano przedstawicieli wszystkich obdarowanych jednostek do przekazania informacji o wykorzystaniu ww. zestawów oraz liczbie przeszkolonych druhów.

Na podstawie otrzymanych z jednostek OSP informacji ustalono, że zestawy do udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej były wykorzystane w 2004 roku w 1 266. akcjach ratowniczych. Interwencje te dotyczyły wypadków przy pracy rolniczej, pożarów, wypadków drogowych i innych.

Pracownicy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i strażacy OSP, kontynuując zainicjowaną w latach poprzednich działalność prewencyjną wśród rolników oraz dzieci wiejskich prowadzili wspólne prelekcje, pokazy, konkursy o tematyce poświęconej bezpieczeństwu pracy i ochronie p.poż.

Podczas spotkań szkoleniowych i spotkań informacyjnych oraz imprez dożynkowych i festynów gminnych organizowano spartakiady, zawody sportowo-pożarnicze.

Przedstawiciele Ochotniczej Straży Pożarnej organizowali pokazy sprawności akcji gaśniczej oraz byli współorganizatorami pokazów udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

Fot. OR Opatów

Udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej przy wykorzystaniu zestawu ratownictwa przedlekarskiego.

Fot. OR w Przeworsku

Szkolenie dla rolników prowadzone przez OSP Pawłosiów.

Fot. OR w Opolu

Pokaz najnowszych metod i urządzeń stosowanych w czasie gaszenia pożarów samochodu i ratowania ludzi.

Fot. OR w Opatów.

Pokaz ratownictwa drogowego przez OSP w Klimontowie.